

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 8'2019

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. № 1328 (економічні науки). Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І. Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 16 від 20 серпня

2019 р.) та Вченою Радою Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського (Протокол № 17 від 22 серпня 2019 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 23.08.2019

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2019
© "Економіка. Фінанси. Право",
2019

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ECONOMICS FINANCES LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 8'2019

(issued from 1994)

ISSN 2409-1944

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine of 21 December 2015 № 1328 (economic sciences). Order of Ministry of Education and Science of Ukraine on July 11, 2016 № 820 (legal sciences). Order of Audit Chamber of Ukraine on 21 December 2017 № 353/10 (accounting and audit).

Certificate of registration of a series of KV № 21620-11520PR dated October 12 2015.

The journal has been assigned an International Identification Number ISSN 2409-1944.

Founders:

Audit firm "Analitik" jointly with Tavrian National University after V.I. Vernadskyi and the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

Articles must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 16 dated August 20, 2019) and the Academic Council of the Tavrian National University after V.I. Vernadskyi (Protocol № 17 dated August 22, 2019). Full or partial

reprint of the materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 23.08.2019

Format 60/84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office: 01001, Kyiv,
Khreshchatyk str., 44

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua

*The subject of
publishing*

© "Analitik", 2019
© "Economics. Finances. Law",
2019

Typography: LLC "International Business
Center"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бондар Валерій Петрович, д.е.н., керуючий партнер аудиторської фірми "HLB UKRAINE", член Ради Аудиторської палати України, член ФІБАУ

Величко Олена Георгіївна, радник першого віце-прем'єра міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Герасимович Анатолій Михайлович, д.е.н., професор, Ніжинський агротехнічний інститут Національного університету біоресурсів і природокористування

Дацик Олександр Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП), Заслужений працівник освіти України

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименко Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедрою менеджменту та міжнародних економічних відносин Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Левченко Валентина Петрівна, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВПГО «Спілка аудиторів України»

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, вчений секретар Державного підприємства «Науково-дослідний і проектний інститут містобудування»

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент

Потимиха Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільськогосподарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Редько Олександр Юрійович, д.е.н., перший проректор з науково-педагогічної роботи, професор, академік НАСОНА

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, в.о. ректора Вищого навчального закладу "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"

Царенко Оксана Вячеславівна, д.е.н., професор, завідувач кафедрою обліку та аудиту, Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Члени редакційної колегії з правових наук:

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, полковник поліції

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України, полковник поліції

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, Київський кооперативний інститут бізнесу і права, економіко-правовий коледж, кафедра права

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, д.н.держ.упр., к.ю.н., доцент, завідувач кафедрою конституційного і міжнародного права Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, член відділу цивільно-правових наук Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПРН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету "Україна". Заслужений юрист України.

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор: Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор: Туманян Анна Оганесівна

Head of the Editorial Board of Economic Sciences:

Butynets Tetiana Anatoliivna, Dr. Economics, Professor, Chief Scientist of the Scientific Laboratory for Criminal Police of the Educational and Scientific Institute № 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv

Members of the editorial board of Economic Sciences:

Bondar Valerii Petrovych, Dr. Economics, managing partner of the audit firm "HLB UKRAINE", member of the Board of the Audit Chamber of Ukraine, member of the Ukrainian Federation of Professional Accountants and Auditors

Velychko Olena Heorhiivna, Advisor to the First Vice Prime Minister of Ukraine - Minister of Economic Development and Trade of Ukraine

Vinichenko Ihor Ivanovych, Dr. Economics, Professor, Head of the Economic Theory and Economics of Rural Economy Department of the Dnipro State Agrarian and Economic University

Datsii Oksandr Ivanovych, Dr. Economics, Professor, Head of the of Finance, Banking and Insurance Department of the Interregional Academy of Personnel Management (IAPM), Honored Worker of Education of Ukraine

Herasymovych Anatolii Mykhailovych, Dr. Economics, Professor, Nizhyn Agrotechnical Institute of National University of Bioresources and Nature Management

Ivaniuta Vasyi Falymonovych, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Management Department, Poltava University of Economics and Trade

Klymenyuk Mykola Mykolaiovych, Dr. Economics, Professor, Head of the Management and International Economic Relations Department of Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Nature Management of the Taurian National University after V.I. Vernadskyi

Levchenko Valentyna Petrivna, Dr. Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine"

Mantsevych Yurii Mykolaiovych, Dr. Economics, Associate Professor, Scientific Secretary of the State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development"

Neveliev Oksandr Mykhailovych, Dr. Economics, Associate Professor

Potyshniak Olena Mykolaivna, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Production, Business and Management Department of the Kharkiv National Technical University of Agriculture after Petro Vasylenko

Prushkivskiy Volodymyr Hennadiiovych, Dr. Economics, Professor, First Vice-Rector of the Zaporizhia National Technical University

Redko Oksandr Yuriiovych, Dr. Economics, First Vice-Rector for the scientific and pedagogical work, Professor, Academician of National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Suk Petro Leonidovych, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Accounting and Taxation Department of Separated Division of the National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute"

Tkachenko Serhii Anatoliiovych, Dr. Economics, Associate Professor, acting Rector of the Higher Educational Institution "International Technology University "Mykolaiv Polytechnic""

Tsarenko Oksana Viacheslavivna, Dr. Economics, Professor, Head of the Accounting and Audit Department of Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Nature Management of the Taurian National University after V.I. Vernadskyi

Head of the Editorial Board of Law Sciences:

Konstantinov Serhii Fedorovych, Dr. Law, Professor, Head of the Administrative Activity Department of the National Academy of Internal Affairs

Members of the editorial board of Law Sciences:

Bychkova Svitlana Serhiivna, Dr. Law, Professor, Head of the Civil Law and Process Department of the National Academy of Internal Affairs, Colonel of the Police

Vasylynychuk Viktor Ivanovych, Dr. Law, Professor, Professor of the Operational and Investigating Department of the National Academy of Internal Affairs, Honored Lawyer of Ukraine, Colonel of the Police

Hlushkov Valerii Oksandrovych, Dr. Law, Professor, Kyiv Cooperative Institute of Business and Law, Economics and Law College, Law Department

Dzhuzha Oksandr Mykolaiovych, Dr. Law, Professor, Chief Scientist of the Research and Development work organization Department of the National Academy of Internal Affairs, Honored Lawyer of Ukraine

Klymenko Olena Viktorivna, Dr. Public Administration, PhD Law, Associate Professor, Head of the Constitutional and International Law Department of the Taurian National University after V.I. Vernadskyi

Kopan Olexsii Volodymyrovych, Dr. Law, Professor, Lead Researcher of the Pre-trial Investigation Problems Scientific Laboratory of the Educational-Scientific Institute № 1

Luts Volodymyr Vasylovych, Dr. Law, Professor, member of the Civil Law Sciences Department of the Private Law and Entrepreneurship Research Institute after Academician F.H. Burchak of National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine

Ozerskyi Ihor Volodymyrovych, Dr. Law, Associate Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process Department of Black Sea National University after Petro Mohyla

Frytskyi Yurii Olehovych, Dr. Law, Professor, Head of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines Department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University, Honored Lawyer of Ukraine

Chief Editor

Holovach Volodymyr Volodymyrovych, PhD Law, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik", Honored Lawyer of Ukraine

Technical editor: Kutsiak Oksandr Anatoliiovych

Issue Editor: Tumanian Anna Ohanesivna

ЗМІСТ

Л.Л. ОСТРОВЕРХ, В.В. НАРОГАН. Еволюція грошей як генератор нових викликів, що впливають на економічну безпеку держави	6
О.С. ФТОМОВА. Вплив фіскальної політики на зменшення рівня бідності та нерівності в Україні та країнах Європейського Союзу після глобальної фінансової кризи 2007 року	13
О.А. ПЕТРИК, О.Л. БІЛЯЧЕНКО. Податковий аудит: значення, планування та процедури перевірки ...	20
І.Ю. ШЕВЧЕНКО. Перспективи вдосконалення освітньо-професійних програм підготовки фахівців для автомобільної промисловості на засадах дуальної форми навчання	26
С.А. ТКАЧЕНКО, О.М. ПОТИШНЯК. Диалектические степени плана бухгалтерского учёта	32

CONTENTS

<i>L.L. OSTROVERKH, V.V. NAROHAN.</i> Evolution of money as a generator of new challenges influencing economic security of the state	6
<i>O.S. FTOMOVA.</i> Fiscal policy impact on poverty and inequality in Ukraine and the European countries after the 2007 global financial crisis	13
<i>O.A. PETRYK, O.L. BILIACHENKO.</i> Tax audit: meaning, planning and verification procedures	20
<i>I.Y. SHEVCHENKO.</i> Prospects of the improvement of the educational and professional programs for the training of specialists for the automotive industry on the basis of the dual training form	26
<i>S.A. TKACHENKO, O.M. POTYSHNIAK.</i> Dialectical degrees of a subsystem (target) of accounting	32

ОСТРОВЕРХ

Лариса Леонідівна
lari_lari@ukr.net

УДК 336.741

НАРОГАН

Вадим Валентинович

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ ЯК ГЕНЕРАТОР
НОВИХ ВИКЛИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА
ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИк.е.н., доцент, головний
спеціаліст, Управління
внутрішнього аудиту,
Національна поліція УкраїниEVOLUTION OF MONEY AS A
GENERATOR OF NEW CHALLENGES
INFLUENCING ECONOMIC SECURITY OF
THE STATEздобувач, Національна академія
внутрішніх справ*OSTROVERKH Larysa Leonidivna – PhD in Economics, Associate Professor, Head Specialist, Internal Audit Office, National Police of Ukraine**NAROHAN Vadym Valentynovych – postgraduate student, National Academy of Internal Affairs*

У статті досліджується проблема еволюції грошей, яка невідворотно призводить до появи нових структурованих фінансових продуктів, серед яких особливо популярними виявилися криптовалюти. Сьогодні можна з впевненістю констатувати, що сучасні гроші істотно розрізняються і не володіють тими характеристиками та властивостями, які мали звичайні монетарні та паперові гроші. У статті розглядається процес перетворення грошей з об'єктивного регулятора макроекономічних процесів в найважливішу керуючу силу, в самостійно функціонуючі знакові інструменти. Проте існує й інший бік прогресу. Як будь-яка нова технологія криптовалюта надає не тільки нові можливості та вигоди, але й веде до появи нових викликів, що постійно випробують на міцність систему економічної безпеки держави.

* * *

В статье исследуется проблема эволюции денег, которая неотвратимо приводит к появлению новых структурированных финансовых продуктов, среди которых особенно популярными оказались криптовалюты. Сегодня можно с уверенностью констатировать, что современные деньги существенно различаются и не обладают теми характеристиками и свойствами, которые имели обычные монетарные и бумажные деньги. В статье рассматривается процесс преобразования денег из объективного регулятора макроэкономических процессов в важнейшую управляющую силу, в самостоятельно функционирующие знаковые инструменты. Однако существует и другая сторона прогресса. Как любая новая технология криптовалюта предоставляет не только новые возможности и выгоды, но и ведет к появлению новых вызовов, которые постоянно испытывают на прочность систему экономической безопасности государства.

* * *

The article investigates the problem of the evolution of money, which inevitably leads to the emergence of new structured financial products, among which the most popular were cryptomoney. Today it is safe to state that modern money differs significantly and does not possess the characteristics and properties that possessed ordinary monetary and paper money. The article deals with the process of transforming money from an objective regulator of macroeconomic processes into the most important controlling force, in self-functioning sign tools. However, there is another side of progress. Like any new technology, cryptology provides not only new opportunities and benefits, but also leads to new challenges that constantly test the strength of the state's economic security system.

With the intensification of globalization processes and crisis phenomena in a world economy, a massive offensive against the state system of money supply has been launched, with charges of all economic problems and calls for radical monetary reform at the global and national levels. And although the latest forms of money were considered to be quite perfect and have received world recognition, they are periodically criticized, especially in the function of world money, which is basically performed by the dollar of the USA.

The process of globalization, like all economic phenomena, has its advantages and disadvantages. On the one hand, globalization makes the national economy open to the free movement of all kinds of resources, on the other hand, vulnerable, which creates new challenges for national interests and increases the impact of a world financial crisis on the functioning of the national financial system.

This determines the need for a study of Ukraine's monetary policy and the development of a national financial strategy that meets the interests of ensuring economic security. Indeed, the constantly growing processes of globalization, the integration of the Ukrainian economy into the world economy and its openness reinforce the urgency of the problems of economic security.

Appearance and spread of new instruments, that is used today for calculations, payments and as an object of investing, became a new test on durability of the system of national economic security.

Ключові слова: глобалізація, інтеграція, еволюція грошей, фіатна валюта, криптовалюта, майнинг, блокчейн, товар, загрози, економічна безпека

Ключевые слова: глобализация, интеграция, эволюция денег, фиатная валюта, криптовалюта, майнинг, блокчейн, товар, угрозы, экономическая безопасность

Keywords: globalization, integration, evolution of money, fiat currency, cryptocurrency, mining, blockchain, product, threats, economic security

ВСТУП

З посиленням глобалізаційних процесів та кризових явищ у світовій економіці почався широкий наступ на державну систему грошового устрою зі звинуваченнями її у всіх економічних проблемах і закликами провести корінну грошову реформу на глобальному і національному рівнях. І хоча останні форми грошей вважалися досить досконалими і отримали світове визнання, їх періодично критикують, особливо у функції світових грошей, яку в основному виконує долар США.

Процес глобалізації, як і усі економічні явища, має свої плюси і мінуси. З одного боку, глобалізація робить національну економіку відкритою для вільного пересування усіх видів ресурсів, а з іншого боку – вразливою, що породжує нові виклики національним інтересам і посилює вплив світової фінансової кризи на функціонування національної фінансової системи. Це визначає необхідність дослідження монетарної політики України і вироблення національної фінансової стратегії, яка б відповідала інтересам забезпечення економічної безпеки. Адже постійно наростаючі процеси глобалізації, інтеграції української економіки у світове господарство та її відкритість посилюють актуальність проблем економічної безпеки. Поява та поширення нових інструментів, які використовуються сьогодні для розрахунків, платежів та в якості об'єкту інвестування, стали новим випробуванням на міцність системи національної економічної безпеки.

МЕТА РОБОТИ полягає у пошуку відповіді на питання – чи є еволюція грошей, що призвела до появи нових структурованих фінансових продуктів, новим викликом для економічної безпеки держави?

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. Дослідження засноване на методології наукового пізнання та системному аналізі. Для отримання результатів використовувалися методи наукової абстракції, узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу, групування, формалізації, історичного та логічного аналізу теоретичного і практичного матеріалу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Гроші, як і вся світова фінансова система, поступово еволюціонують. Було б занадто спрощено підходити до вивчення теорії грошей, вважаючи, що в сучасній грошовій теорії практично не існує різниці між грошима, які були в минулому столітті за часів Адама Сміта, і сучасними грошима, що записуються у вигляді чисел на банківських рахунках.

Безумовно, в умовах існування золотих грошей держава досить обмежено впливала на грошовий обіг і не отримувала від цього особливих доходів. Ціни в економіці встановлювалися на основі порівняння витрат на виробництво того чи іншого товару і одиниць золота, або срібла. Економіка з використанням золотих грошей була стабільною і не знала інфляції. Надалі за розвиненої державної організації, загостренні соціальних суперечностей і обмеженості грошового еталону для

забезпечення потреби економіки перейшли до паперових грошей. Внаслідок чого виникла можливість створювати необхідну суспільству кількість грошей. Поява паперових грошей призвела до одержавлення всього суспільного життя, до створення системи соціального захисту населення. Паперові гроші дозволили, з одного боку, зняти соціальну напруженість в суспільстві, а з іншого – сприяли виникненню такого явища як інфляція.

В. Юровицкий зазначає: «Золоті гроші були неінфляційними, і тому між роботодавцями і працівниками існувало непримиренне протиріччя в розподілі доходів. В умовах паперових грошей воно могло бути врегульовано без серйозного конфлікту. Роботодавець міг легко підвищити зарплату, одночасно підвищивши ціну на свою продукцію. При цьому були задоволені і працівники, і роботодавці. Однак після того як ціни на всі товари підвищувалися, відбувалося загальне знецінення грошей, працівники де-факто знову опинялися в скрутному положенні і знову починали свою боротьбу. Таким чином, класові суперечності з гострих зіткнень переросли в постійний уповільнений процес» [1].

Важливою особливістю економіки в умовах обігу паперових грошей є те, що вже не ціни товарів визначаються ціною грошей, як це було в умовах обігу грошей із золота та срібла, а, навпаки, ціна грошей визначається цінами товарів. Тепер ціна на товар, що встановлена у грошових одиницях, сама впливає на цінність цієї одиниці. Як наслідок цього процесу з'являється можливість отримувати доходи у фінансовому секторі, тобто розквітають спекулятивні операції. Звідси існуючий розрив між реальною вартістю валового продукту і фіктивної вартістю фондового ринку. В результаті все частіше з'являються і лопаються фінансові «бульбашки», гонитва за прибутком фінансових установ піддає економіку впливу фінансових криз.

Фінансовий ринок став існувати окремо від ринку товарів і послуг. Тепер самі гроші перетворилися в товар. З'являються різного роду фінансові інструменти більш витонченої форми, ніж ф'ючерси та опіони. Це так звані деривативи, цінні папери або зобов'язання, які є похідними від інших цінних паперів. Поява цих інструментів призводить до відокремлення валютно-фінансової сфери від реального сектору економіки і породжує нестабільність світової фінансової системи. Фінансові інновації ускладнили фінансову систему, а відсутність їх регуляторів багаторазово збільшило системні ризики. За відсутності об'єктивної міри вартості як за золотого стандарту підривається стабільність світової фінансової системи. Як зауважив колишній глава ФРС А. Гринспен: «Відхід від золотої основи в грошах обов'язково закінчиться катастрофою» [1].

На даний час гроші перетворилися з об'єктивного регулятора макроекономічних процесів на самостійно функціонуючі знакові інструменти. Вочевидь, що на зміну звичайним грошам приходять електронні гроші, які, на відміну від перших, є іменними і які забезпечують прозорість та повний контроль над усіма гро-

шовими операціями. Перехід на електронні гроші є логічним переходом на єдині універсальні гроші в епоху глобалізації.

В. Юровицький у своїй монографії «Еволюція денег: денежное обращение в эпоху изменений» дотримується інформаційної теорії грошей, відштовхуючись від якої головним недоліком сучасної теорії грошей вважає суттєве зменшення ролі і значення типу носія фінансової інформації (золоті або монетарні, паперові або електронні гроші) [1].

В інформаційній теорії грошей пильна увага приділяється не тільки змістовному боку фінансової інформації, а й способам запису, зберігання, поширення і використання цієї інформації. Оскільки саме тут суто технічна сторона переходить у змістовну. На думку В. Юровицького, це не просто фізичні зміни у сфері грошей, а докорінна зміна цивілізаційного розвитку. Згідно з його думкою, зміни у сфері грошового обігу на сучасному етапі можна охарактеризувати як перехідний момент від готівково-паперового до лічильно-електронного обігу [1]. Аналізуючи еволюцію теорії грошей, їх роль і значення для економіки, можна зробити важливі висновки.

По-перше, вони перестають бути, як це вважають класична і неокласична теорії, товаром-еквівалентом або посередником обміну, через який продукт особистої праці обмінюється на необхідний продукт. Сучасні гроші істотно розрізняються і не володіють тими характеристиками і властивостями, які мали звичайні монетарні і паперові гроші. Із засобу накопичення та обміну вони як носій певної інформації про платоспроможність суб'єктів економіки перетворилися в найважливішу керуючу силу. Представлені теорії грошей засновані на положенні, що грошові вартості є пасивним відображенням стану реальної економіки. В умовах же сучасної глобалізації фінансових ринків надмірна ліквідність, що утворилася, змінює зв'язки між боргами та грошима. Надлишкова ліквідність не призводить до зростання товарних цін. Замість попиту на гроші з'являється попит на борги, через що зростає сектор покупців боргу, що руйнує звичні зв'язки між ліквідністю і боргами. У сучасній ситуації відбувається розширення обсягу кредитування на основі розвитку кредитних грошей у разі зниження кредитоспроможності реальної економіки. Утворюється розрив між фінансовою та реальною економікою, що призводить до утворення фінансових «бульбашок», які рано чи пізно неминуче луснуть. Цей висновок ми робимо на основі аналізу інформаційної теорії грошей і кризи світової фінансової системи.

По-друге, на основі цього можна зробити й інший важливий висновок: об'єктом управління в економіці виступає не тільки виробнича система або реальний сектор, а й кредитно-фінансова сфера. До відомих подій сформувався уявлення, що похідні фінансові інструменти забезпечують диверсифікацію ризиків і є елементом ринкового саморегулювання. Але світова фінансова криза показала, що з використанням широкого набору деривативів механізм саморегулювання економіки не спрацює, щоб уникнути кризи, необхідний контроль над фінансовими ринками і втручання держави. Крім того, створюється загроза системного ризику для всієї фінансової системи. Для всіх

небанківських фінансових інститутів, як це існує у банківській системі, необхідно ввести гнучку систему нормативів регулювання співвідношення позикового і власного капіталів, що обмежують величину «кредитного плеча». Архітектура сучасної фінансової системи вимагає розробки механізму стримувань і противаг, створення транснаціональних систем нагляду і контролю над фінансовими ринками. Відсутність універсальної системи регулювання фінансових ринків є основною проблемою, без вирішення якої важко буде впоратися зі світовою кризою і не вдасться уникнути їх майбутньому.

По-третє, основні положення нової кількісної теорії, її монетаристського напрямку і до сьогодні визначають уявлення фінансових чиновників України, хоча не настільки однозначно сприймаються провідними економістами інших країн. Аналізуючи монетарні спроби фінансової стабілізації та їх наслідки, необхідно відзначити, що не були враховані ідеї достатньої конкурентності ринків, які лежать в основі цього підходу. Рекомендації монетаризму для фінансово-грошового сектору не враховують проблеми реального сектору. Події світової фінансової кризи визначили необхідність запровадження контролю і регулювання грошової пропозиції з боку держави, поставивши під сумнів один із принципів монетаризму про невтручання держави.

По-четверте, міжнародна фінансова система не може безперервно функціонувати, не маючи у своїй основі стабільної валюти. Різкі коливання валютного курсу від рівня рівноваги стали основним джерелом нагнітання дисбалансу світової економіки. Безконтрольна емісія незабезпечених доларів може призвести до руйнування глобальної фінансової системи. Ідеальною була б міжнародна валютна система, заснована на кількох валютах. Перехід на альтернативні світові резервні валюти дозволить би сформувати нові точки опору у валютній сфері, необхідні для протидії майбутнім ризикам.

Сьогодні під впливом активної політики найбільших ІТ-компаній світу динамічно розвивається глобальний цифровий простір. На світовому цифровому ринку спостерігаються структурні зрушення, а саме поява таких нових структурованих фінансових продуктів як криптовалюти, серед яких одним із найбільш розповсюджених став біткоїн [2].

Останній виник як незалежна від держави система обміну даними (криптогрошіма). Уряди держав не звертали на його обіг особливої уваги доти, поки він не став популярним серед населення. Про нього заговорили у наукових колах, а його вплив на світовий ринок почали досліджувати. Початком значної популярності цієї криптовалюти став 2013 р. Зростання цін на біткоїн зробив його надто популярним. Тільки за перші чотири місяці курс біткоїна виріс з 20 до майже 200 дол. і надалі сягнув понад 1000 дол. Нехтувати такою популярністю стало неможливо. Біткоїн стали помічати великі інвестиційні компанії. На сьогодні все більше людей з певним рівнем знань у галузі інформатики та економіки залучаються до системи криптовалют [3].

Про даний феномен стали говорити політики, науковці різних країн, сперечаючись наскільки ефективним буде його застосування в платіжних системах

країн, позитивний чи негативний вплив він буде здійснювати на економіку цих країн. Так, одні стверджують, що використання біткоїнів є не вигідним для країни і слід на законодавчому рівні зупинити його поширення, застосовуючи усі важелі впливу, зокрема і кримінальну відповідальність. Інші, навпаки, визначають його позитивний вплив на економіку. Так, прихильники цього економічного феномену вказують на низку переваг, які начебто надає криптовалюта порівняно з іншими платіжними засобами в умовах сучасної глобалізації економіки. Зокрема може йтися про мінімальний період очікування під час розрахунків за допомогою криптовалют, відсутність комісій за їх проведення та необхідності конвертації у валюту країни, де здійснюється розрахунок тощо.

Проте, якщо більш детально розбиратися у механізмі здійснення розрахунків за допомогою криптовалют, то стає зрозумілим, що комісія за проведення транзакцій майнерами, які їх здійснюють, все ж таки береться і період очікування здійснення транзакцій залежить від розміру такої комісії, яку клієнт може, за своєї ініціативи, збільшити, щоб прискорити операцію.

У будь-якому випадку на сучасному етапі розвитку економічних відносин та глобальних технологій перед світовою спільнотою постала проблема визначення економіко-правового статусу такого феномену як «криптовалюта». В Україні дане питання дістало резонанс на фоні стрімкого зростання популярності та вартості віртуальної валюти Bitcoin, яка дозволила своїм власникам отримувати високі прибутки за досить короткий проміжок часу.

Вивчення цього питання з економічної точки зору та огляд діючих норм законодавства України (зокрема, Цивільний кодекс України, Закон України «Про Національний банк України», Закон України «Про валюту і валютні операції», Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», Закон України «Про інформацію» тощо) дає можливість із впевненістю стверджувати, що поняття «криптовалюта» і операції з нею не підпадають під режим правового регулювання з наступних причин:

- оскільки криптовалюта не існує у формі баннот, монет, записів на рахунках в банках, вона не може бути визнана грошима (грошовими коштами, коштами, грошовими знаками);

- оскільки криптовалюта не має прив'язки до грошової одиниці однієї з держав, вона не може бути визнана валютою, або законним платіжним засобом іноземної держави і не є валютною цінністю;

- оскільки криптовалюта не випускається банком і не є грошовим зобов'язанням певної особи, вона не може бути визнана електронними грошима;

- оскільки у криптовалюті відсутні ознаки документа і емітента (не встановлена форма документа з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, не має визначення взаємовідносин емітента цінних паперів (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, не передбачається виконання зобов'язань за таким цінним папером), вона не може бути цінним папером;

- оскільки у криптовалюті відсутні ознаки документа у вигляді грошових знаків, відсутній емітент, а також

відсутня мета виготовлення, вона не може бути визнана грошовим сурогатом;

- оскільки у криптовалюті у самому її коді не прописані ні кредитор, ні боржник, ні умови позики, вона не може бути визнана борговим зобов'язанням або правом вимоги боргу.

Таким чином, складна економічна та правова природа криптовалют не дозволяє визнати їх ні грошовими коштами, ні валютою, ні платіжним засобом іншої країни, ні валютною цінністю, ні електронними грошима, ні цінними паперами, ні грошовим сурогатом. Саме тому, правоохоронці вважають, що поки немає механізму регулювання статусу криптовалют, вони небезпечні для громадян. Кожен із громадян повинен знати, що купуючи, або продаючи криптовалюту на території України, він ризикує втратити свої фінансові вкладення безповоротно, не маючи права на захист і відшкодування збитку. Дійсно, нині фактично неможливо захистити права власників віртуальних валют в Україні у разі будь-яких дій, спрямованих на заволодіння ними сторонніми особами, через відсутність цивільно-правового регулювання. Тому такі транзакції є операціями з високим ступенем ризику.

Водночас міжнародне поширення таких платежів робить цю категорію послуг привабливою для протиправних дій, в тому числі у сфері легалізації (відмивання) доходів, здобутих злочинним шляхом, фінансування тероризму тощо. На даний час спостерігається тенденція до використання криптовалют зловмисниками для анонімізації своїх дій, а громадяни все частіше стають жертвами шахраїв. Водночас захист постраждалих з боку правоохоронних органів відсутній за цілою низкою причин, основною з яких є неможливість ідентифікації власника того чи іншого криптогаманця. На жаль, нині навіть провідні країни світу не можуть похвалитися створенням ефективної системи протидії використанню віртуальних валют у злочинних схемах.

Беззаперечним є те, що використання біткоїнів несе у собі загрозу національній валюті для будь-якої країни. Поява на грошовому ринку незалежної від держави валюти тягне за собою загрози політичні, економічні, соціальні. Такі загрози генеруються через можливість безперешкодного вивозу (відтоку) грошей з країни, безконтрольна торгівля і не лише дозволеними товарами, але й наркотиками, зброєю, людьми (значною мірою цьому сприяє неможливість скасування здійснених транзакцій, навіть якщо зрозуміло, що гаманець належить злочинцю). Використання біткоїнів позбавляє можливості країну поповнювати бюджет через систему оподаткування. Такий важливий інструмент регулювання як податок стає проблематичним у разі відсторонення держави від процесу незалежного обміну. Анонімність, що притаманна всім криптовалютам дозволяє громадянам країни вийти з-під контролю держави під час виконання грошових операцій.

За таких загроз першою масовою реакцією на зростання ролі біткоїнів більшості урядів країн було різко негативне. Так, із застереженням використання криптовалют виступили Центральні банки багатьох країн світу. Деякі країни, наприклад, Китай, ввели заборону торгів на найвідомішій світовій криптовалютній біржі BTC China. Адже, криптовалютні біржі є

основним інструментом у регулюванні операцій з біткоїн, який рідко використовується як прямий засіб платежу і відразу після здійснення транзакції обмінюється на фіатну валюту.

Реакція інших країн була більш спокійною і лояльною (США, Люксембург, Японія). Так, у США ставлення до біткоїн є прерогативою окремих штатів, а не країни у цілому. Так, у деяких штатах США біткоїни є повністю легальними та приймаються в якості платіжного засобу. У Кремнієвій долині та на Уолл-Стріт розроблюються правила використання криптовалют. В Японії активно працюють над правилами регулювання та оподаткування операцій з біткоїн. Адже, є нюанси, на які слід звернути увагу.

Біткоїн технічно все ж таки не анонімний, а псевдо-анонімний. Тобто, з одного боку, немає прив'язки до конкретної особи. Замість даних про людину використовується тільки адреса гаманця, яка виглядає як текстовий рядок. Однак, з іншого боку, всі операції записуються в загальнодоступний блокчейн, де видно всі транзакції між усіма адресами за всю історію. Якщо особа, що переходить, хоча б один раз допустить асоціацію конкретної адреси з собою, то автоматично стає відомою особа за всіма угодами цього гаманця як до, так і після. Готівкові гроші, такі як гривня, долари або євро теж анонімні, але вони не дозволяють так відстежувати історію транзакцій. Більш того, якщо стають відомі хоч якісь особи в ланцюжку транзакцій, то в офлайн вже можна знайти зв'язок з іншими особами. Або припустити такий зв'язок і перевірити здогад, проаналізувавши блокчейн. Чим більше стає відомих осіб, тим простіше стає ідентифікувати тих, хто залишився невідомим. Усі суми переказів також можуть бути ідентифікатором, оскільки їх також видно в історії транзакцій.

А повністю залишатися анонімним в реальному світі досить важко. Потрібно якимось безпечно передавати адреси каналами зв'язку, обмінювати криптовалюту на традиційні гроші, користуватися сторонніми сервісами, що зберігають усю історію. На даний момент отримують доволі суттєву підтримку проекти з аналізу блокчейна, виявлення в них закономірностей, пошуку зв'язків між конкретними учасниками. Із сучасними обчислювальними потужностями такі протоколи дійсно мають всі шанси зробити біткоїн найбільш відкритою платіжною системою за всю історію людства. Що теж є досить серйозною загрозою.

Звичайно, крім біткоїнів існують і інші криптовалюти, які вже дійсно можна назвати анонімними. Вони використовують різні механізми змішування транзакцій, щоб неможливо було виокремити зв'язок між конкретними адресами, але вони поки не отримали такого широкого розповсюдження, як біткоїн.

Незважаючи на всі можливості з пошуку та ідентифікації осіб, що використовують біткоїни у незаконних схемах, цими можливостями треба ще навчитися користуватися. Технічна грамотність і розуміння роботи з криптовалютою у правоохоронних органах поки що не на тому рівні, який дозволить ефективно боротися з новими ризиками. А крім розуміння потрібні ще апаратні і програмні засоби, потрібні закони, за якими буде зрозуміло, як чинити і в яких випадках. Цього всього теж немає, а ризики вже є і з часом вони

будуть тільки зростати.

Так, незважаючи на те, що криптовалюта сама по собі пірамідою не є, зараз часто можна зустріти пропозицію швидкого заробітку з якоюсь неймовірною прибутковістю. Найчастіше це дійсно піраміди, або хайпи, тільки їх організатори використовують замість традиційних грошей криптовалюти. Це дозволяє напустити туману недосвідченим користувачам стосовно джерела такого доходу, а також охопити для подібних схем нову аудиторію. Вочевидь, що у таких людей не вистачає знань і відповідальності. Саме по собі бажання вкладати кошти з метою отримання доходу є нормальним. Навпаки, такі інвестиції можуть і прибутком людині принести, і економіку розвивати. Але потрібне розуміння і вміння оцінювати ризики. Тут важко боротися за допомогою патерналізму, оскільки він веде до ще більшої відмови від відповідальності. Необхідне навчання та збільшення інформованості населення. Це постійний процес, і тут немає надії на те, що ще трохи і всі закони будуть написані, всі засоби боротьби створені, і можна буде видихнути з полегшенням. Це зворотна сторона прогресу і завдання швидше в тому, щоб мати актуальну інформацію стосовно викликів, з якою необхідно вчитися працювати, оскільки заборонити біткоїн неможна хоча б тому, що валюта існує в Інтернеті. До того ж сама по собі технологія не є свідомо злочинною. Як і будь-яка нова технологія криптовалюта надає нові можливості та вигоди так само, як і веде до появи нових ризиків.

Але більш негативні наслідки, ніж заборони, на наше переконання, може дати тільки повний дозвіл на будь-які операції з криптовалютою. З огляду на відсутність досвіду моніторингу та регулювання, а також розуміння принципів роботи таких систем з боку населення можна очікувати істотного збільшення кількості незаконних операцій, випадків ухилення від податків і шахрайства. Тому найбільш правильним є шлях обережного регулювання, посиленого вивчення та просвіти населення шляхом впровадження нових освітніх програм. Можливо, на перших етапах для своєчасного виявлення ризиків і оперативного реагування на них, буде необхідним посилений контроль над компаніями, що працюють з криптовалютою. У міру напрацювання досвіду і вдосконалення регулювання, подібний контроль можна буде послабити.

У будь-якому випадку, як було справедливо сказано на одному із форумів у Давосі: «Криптовалюти – це дуже цікавий міжнародний експеримент, який ламає парадигму валютної емісії. І їх безумовно не варто забороняти, але варто спробувати зрозуміти, вивчити і, можливо, почати правильно регулювати» [3].

Саме тому фінансові регулятори України продовжують опрацювання питання правового статусу криптовалют і законодавчого врегулювання операцій з ними, приймаючи до уваги позицію регуляторів інших країн і останні тенденції в розвитку таких технологій.

Так, законодавство Європейського Союзу визначає біткоїн як «цифрове представлення вартості, не підтверджене центральним банком або державним органом і не прив'язане до юридично встановлених валютних курсів, яке може використовуватись як засіб обміну для покупки товарів і послуг, їх передачі та зберігання, і може набуватися в електронному виг-

ляді» [4].

Водночас згідно з рішенням Європейського суду від 22.10.2015 р. операції обміну біткоїнів на фіатні валюти звільняються від податку на додану вартість (ПДВ). У рішенні суду уточнюється, що закон про ПДВ поширюється на поставку товарів і надання послуг, а транзакції у біткоїнах віднесені до платіжних операцій з валютами, монетами і банкнотами, і тому не підлягають оподаткуванню ПДВ. Суд рекомендував усім країнам-членам Євросоюзу виключити криптовалюту з переліку активів, що підлягають оподаткуванню [5].

Разом з цим, проблема оподаткування операцій з біткоїнів є ключовою. Адже, це, з одного боку, посилює регулюючі процеси, а з іншого – робить можливим контроль з боку держави. Проте виникає питання – чи не змінюється за цих умов природа біткоїнів? Адже, на думку засновників криптовалюти, вона мала створити незалежну та повністю децентралізовану систему обміну товарами та послугами, в якій традиційні гроші не завжди ефективні. Але через традиційні валюти у держави є можливість вплинути на економічні процеси, зокрема інфляційні, за умови ж використання криптовалюти такої можливості немає.

На нашу думку, зробити будь-яку криптовалюту об'єктом регулювання можливо за умови надання їй статусу товару, оскільки якщо це товар, тоді операції з ним підлягають обов'язковому оподаткуванню. Для цього проаналізуємо властивості товару та двоїстий характер праці, втіленої в товарі, з точки зору можливості відтворення цих властивостей у криптовалюті. Як відомо, товар – це продукт праці, який завдяки його властивостям задовольняє певні людські потреби і здатний обмінюватись на інші блага. Отже, товар має дві властивості: споживчу вартість і мінову вартість.

Споживча вартість – це здатність товару задовольняти певні людські потреби (як особисті, так і виробничі). Проте продукт праці, який виступає як споживча вартість, – це ще не товар. Споживча вартість стає товаром, коли вона призначається для задоволення потреб інших людей і обмінюється на інші споживчі вартості у певному співвідношенні. Кількісні пропорції, які утворюються в результаті такого обміну є – міною вартістю. Якщо різні товари обмінюються у певних пропорціях, це означає, що в них є щось спільне, що робить їх сумірними, а саме: вони є продуктами праці. Споживча вартість і мінова вартість – це дві сторони однієї медалі, вони не можуть існувати одна без іншої. Так, якщо одна вироблена річ не задовольняє чієїсь потреби (тобто не має споживчої вартості), то вона не має і мінової вартості. З іншого боку, у продукті праці, виробленому на продаж, споживча вартість не існує без мінової вартості, бо вона може задовольнити чієїсь потреби лише після реалізації вартості у процесі обміну [6].

У теоретичному плані цей аспект проблеми досить складний, тому він спричинив серйозні дискусії та зумовив появу багатьох теорій вартості. До найбільш вагомих і розповсюджених теорій необхідно віднести трудову теорію вартості. Основу цієї теорії заклали англійські економісти У. Петті, А. Сміт і Д. Рікардо. Проте свого подальшого розвитку ця теорія набула у

працях К. Маркса, який розробив учення про двоїстий характер праці. За теорією К. Маркса єдиним джерелом вартості є праця, яка становить внутрішній її зміст. Поділивши працю на конкретну і абстрактну, К. Маркс показав, що конкретна праця створює у товарі споживчу вартість, а абстрактна – мінову вартість [6].

Інакше кажучи, конкретна праця, втілена у товарі, витрачається в особливій доцільній формі з використання певних засобів і предметів праці, характеризується своєрідною метою і створює специфічну споживчу вартість. Абстрактна праця, втілена у товарі, є специфічною формою праці товаровиробників, що характеризується затратами робочої сили взагалі, незалежно від її конкретної форми та створює мінову вартість.

Отже, якщо все сказане перекласти на предмет дослідження даного параграфу – криптовалюту, бачимо, що остання повністю відтворює властивості товару та двоїстий характер праці, втіленої у товарі, у собі. Так, криптогроші мають як споживчу вартість, так і мінову вартість. Для виготовлення такого товару, як криптовалюта, витрачається як конкретна праця з використання певних засобів і предметів праці, так і абстрактна, що характеризується затратами робочої сили взагалі.

За цих умов всупереч побоюванням природа криптовалюти не змінюється, оскільки вона залишається незалежною та повністю децентралізованою системою обміну товарами та послугами. Питання в іншому. Операції, пов'язані з купівлею-продажем криптовалют мають підлягати оподаткуванню, зокрема податком на додану вартість. Проте на сьогодні більшість країн світу остаточно не визначились стосовно статусу криптовалют і не закріпили це на законодавчому рівні.

ВИСНОВКИ

Науковці продовжують вести пошук можливостей регулювання і контролю за операціями з криптовалютами. Метою такого врегулювання є захист прав споживачів, протидія відмиванню коштів та інших протиправних дій, ідентифікація суб'єктів транзакцій (фінансовий моніторинг), механізм оподаткування отриманих доходів, декларування тощо.

Економічна безпека не є раз і назавжди досягнутим станом, який необхідно лише підтримувати. Світ, який постійно змінюється, поява нових цілей і проблем на кожному новому етапі розвитку змушує знову і знову говорити про необхідність вдосконалення правових механізмів забезпечення економічної безпеки. Надалі фінансові інститути будуть змушені пристосуватися до роботи з криптовалютами, але їм потрібно більше часу, щоб визначити, як віртуальна валюта впливає на традиційну фінансову та монетарну системи.

Список використаних джерел

1. Юровицкий В. Эволюция денег: денежное обращение в эпоху изменений. М., 2004.
2. Джусов О.А., Апальков С.С. Цифровая экономика: структурные сдвиги на международном рынке капитала. URL: journals.iir.kiev.ua
3. Новості о Биткоин и криптовалютах. URL: <https://bits.media/news/>
4. «EBA Opinion on «virtual currencies» (pdf). European Banking Authority. 4 July 2014. p. 46.
5. Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 22 October 2015 (Reference for a preliminary ruling – Common system of

value added tax (VAT) – Directive 2006/112/EC – Articles 2(1)(c) and 135(1)(d) to (f) – Services for consideration – Transactions to exchange the "bitcoin" virtual currency for traditional currencies – Exemption). URL: <http://eurlex.europa.eu/>

6. Електронний журнал «Ефективна економіка». URL: www.economy.nayka.com.ua

References

1. Yurovitskiy V. Evolution of money: money circulation in an era of change. M., 2004. (in Russian).

2. Dzhusov O.A., Apalkov S.S. Digital Economics: Structural shifts in the International capital market. URL: journals.iir.kiev.ua (in Ukrainian).

3. News on Bitcoin and Cryptography. URL:

<https://bits.media/news/> (in Russian).

4. «EBA Opinion on «virtual currencies» (pdf). European Banking Authority. 4 July 2014. p. 46.

5. Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 22 October 2015 (Reference for a preliminary ruling – Common system of value added tax (VAT) – Directive 2006/112/EC – Articles 2(1)(c) and 135(1)(d) to (f) – Services for consideration – Transactions to exchange the "bitcoin" virtual currency for traditional currencies – Exemption). URL: <http://eurlex.europa.eu/>

6. Electronic Journal "Effective Economy". URL: www.economy.nayka.com.ua (in Ukrainian).

ФТОМОВА

Олена Сергіївна
oftomova@hotmail.com

УДК 314.172

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗМЕНШЕННЯ РІВНЯ БІДНОСТІ
ТА НЕРІВНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ПІСЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ 2007 РОКУздобувач, Інститут
демографії та соціальних
досліджень ім. М.В. Птухи
НАН УкраїниFISCAL POLICY IMPACT ON POVERTY AND INEQUALITY IN UKRAINE
AND THE EUROPEAN COUNTRIES AFTER THE 2007 GLOBAL FINANCIAL
CRISIS*FTOMOVA Olena Serhiivna – postgraduate student, Institute for Demography and Social Studies after M.V. Ptukha of the NAS of Ukraine*

Після світової фінансової кризи 2007 року багатьма країнами були застосовані фінансові заходи для подолання наслідків економічного спаду та підтримки населення. Водночас зростаючий дефіцит державного бюджету та боргу змушував уряди багатьох країн проводити фінансову консолідацію. В даній роботі були досліджені питання впливу фінансової політики на зменшення рівня бідності та нерівності в Європейських країнах та Україні. Проаналізована політика державних витрат на категорії, які безпосередньо впливають на рівень і якість життя, а саме на соціальну допомогу, освіту та охорону здоров'я.

* * *

После мирового финансового кризиса 2007 года многими странами были применены финансовые меры для преодоления последствий экономического спада и поддержки населения. В то же время растущий дефицит государственного бюджета и долга заставил правительства многих стран проводить финансовую консолидацию. В данной работе были исследованы вопросы влияния финансовой политики на уменьшение уровня бедности и неравенства в Европейских странах и Украине. Проанализирована политика государственных расходов на категории, которые непосредственно влияют на уровень и качество жизни, а именно на социальную помощь, образование и здравоохранение.

* * *

After the global financial crisis in 2007, many countries have been using fiscal measures in order to overcome the effects of economic downturn and to support vulnerable population. At the same time, growing budget deficit and government debt forced many governments to use fiscal consolidation. In Ukraine, fiscal consolidation included reducing social benefits, employee compensation, subsidizing, reducing social protection costs, education, and health, which had a negative impact on people's living standards.

The share of public expenditures for categories that directly affect the poverty and quality of life, such as social assistance, education and health in Ukraine is average among European countries. At the same time, the living standards are lower, which shows the inefficiency of public funds usage. Unlike European countries, public health expenditures in Ukraine has been declining for the past decades. Increasing the share of public health expenditures, as well as reforming the health care system and increasing its effectiveness, are critical in supporting poor population. Public expenditure on education is higher than the average in Europe. However, education system is ineffective and needs structural reforms, such as more targeted financing, change in remuneration in the education field, teacher training, educational equipment improvement, and increase the efficiency of administrative resources use. Expenditures on social assistance and pensions also correspond to the average in Europe. However, the level of average retirement benefits is one of the lowest in Europe, and public spending on pensions and the pension fund deficit in one of the highest. Therefore it is necessary to ensure the solvency of the pension system first. Ukrainian pension system issues need to be addressed in a comprehensive way, which includes formalize large informal sector, reduce the possibility of early retirement, and reduce inequality among pension recipients. Under current conditions, the constraints of the state budget, the shadow economy, the growth of the labor migration from Ukraine, fiscal reforms should be primarily aimed at redistribution of expenditures in favor of the poorest and more vulnerable population.

Ключові слова: фінансова політика, державні видатки, фінансова консолідація, соціальна допомога, бідність, нерівність

Ключевые слова: финансовая политика, государственные расходы, финансовая консолидация, социальная помощь, бедность, неравенство

Keywords: fiscal policy, public spending, fiscal consolidation, social assistance, poverty, inequality

ВСТУП

У сучасних умовах питання зниження рівня бідності та нерівності гостро стоїть як в Україні, так і в багатьох країнах світу. Глобальна фінансова криза 2007 р. різко відобразилась на економічному розвитку країн, що, насамперед, вплинуло на більш вразливі верстви населення. Після кризи 2007 р. в Європейських країнах були застосовані різні фінансові заходи для подолання наслідків економічного спаду, а саме збільшення

видатків на стимулювання економічного розвитку та підтримку населення. Водночас постійно зростаючий дефіцит бюджету та борг зумовлювали уряди багатьох країн проводити фінансову консолідацію. Державна політика видатків, а саме витрат на соціальні програми, освіту та охорону здоров'я прямо впливає на добробут домогосподарств, зменшує соціальну та економічну нерівність, допомагає в подоланні бідності. Динаміка державних видатків серед Європейських країн

до і після фінансової кризи 2007 р. не є однаковою і зумовлена різними історичними, економічними та політичними факторами. Незважаючи на це в Європейських країнах за останні роки спостерігається позитивна тенденція зменшення нерівності, бідності та підвищення якості життя. Тому аналіз фіскальних заходів Європейських країн є важливим для визначення найефективніших заходів для України. Враховуючи це, порушена у статті проблема впливу фіскальної політики видатків на рівень бідності та нерівності є актуальною як для науки, так і для практики.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є макроекономічна оцінка впливу фіскальної політики видатків на рівень бідності та нерівності в Україні та країнах Європейського Союзу, а також виявлення існуючих в Україні недоліків та шляхів їх подолання на прикладі Європейських країн.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У проведенні даного дослідження використовувались методи порівняння, структурно-логічного аналізу, статистичного аналізу та узагальнення. Інформаційною основою були взяті наукові праці, нормативно-правові акти, офіційні дані державної служби статистики України, міністерства фінансів України, Евростату, Європейської комісії, міжнародної організації праці, інституту статистики Юнеско.

РЕЗУЛЬТАТИ

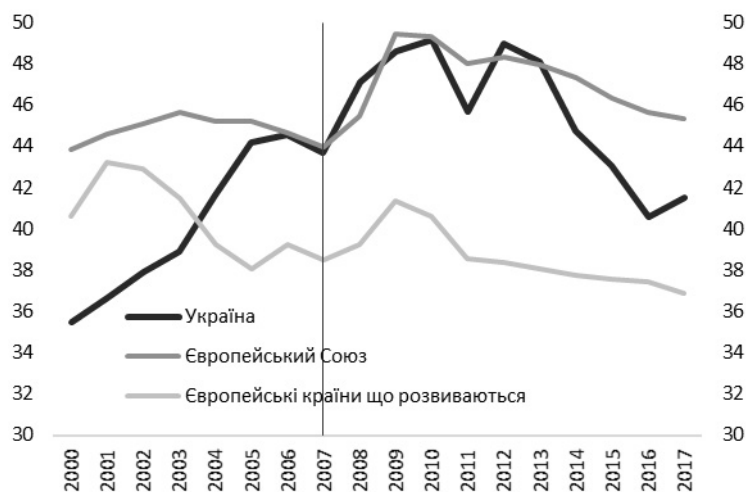

Рис. 1. Загальний обсяг державних видатків в Україні та Європейських країнах до і після світової фінансової кризи, відсотків ВВП. [побудовано за даними [3]]

Після світової фінансової кризи 2007 р. багато Європейських країн застосовували різні фіскальні заходи для подолання наслідків економічного спаду. Були застосовані такі інструменти, як втручання у підтримку фінансової системи, збільшення видатків на підтримку та стимулювання економічного росту в умовах рецесії, а також підтримку населення та зменшення впливу кризи на найбільш вразливі групи населення. Світова фінансова криза 2007 р. підкреслила важливість застосування фіскальних інструментів та поставила нові питання в їх використанні, такі як допустимий розмір державного дефіциту, боргу, а також ефективність використання державних фінансів. Джон Мейнард Кейнс стверджував, що зниження споживчих витрат у часи

Фіскальна політика відіграє критичну роль у вирішенні питань зменшення бідності та нерівності. Відомо, що фіскальні заходи є впливовим інструментом і майже завжди ведуть до зниження нерівності [1]. У країнах з розвинутою економікою заходи фіскальної політики зменшують нерівність доходів до сплати податків і трансфертів приблизно на третину. Витрати на освіту та охорону здоров'я також мають великий вплив на нерівність. У країнах, що розвиваються, вплив фіскальних заходів на нерівність є меншим завдяки нижчим та менш прогресивним податкам та витратам [2]. Що стосується зниження рівня бідності, то існують різні приклади, інакше кажучи, фіскальна політика не завжди веде до зниження бідності, іноді навіть може стимулювати її зростання. Економічна класифікація заходів фіскальної консолідації включає у себе як сферу витрат, так і надходжень. Заходи, які стосуються державних витрат, це зазвичай скорочення поточних витрат, соціальних програм, інвестування. Заходи, які стосуються державних надходжень, зазвичай включають у себе збільшення податків.

У світовій економічній історії існували різні підходи до використання фіскальних інструментів. До Світової Депресії 1929-1939 рр. вважалось, що державне втручання має бути обмеженим. Так само і перед Світовою фінансовою кризою 2007-2009 рр. багато країн зменшили розмір та вплив уряду на економіку. Але після 2007 р. країни повернулись до більш активного застосування фіскальної політики (рис. 1).

рецесії необхідно компенсувати збільшенням державних витрат навіть за рахунок державного дефіциту. Він вважав, що держава має підтримувати належний рівень сукупного попиту в країні для запобігання високого рівня безробіття. Після досягнення повної зайнятості ринок може повернутися до «laissez-faire» підходу (підходу не втручання) і з часом борг буде погашений. Якщо додаткові державні витрати приведуть до зростання інфляції, уряд має збільшити податки і, таким чином, вивести надлишкові гроші з економіки. Кейнс наголошував на можливості виникнення вторинної вигоди від збільшення державних витрат під час рецесії, а саме "ефекту мультиплікатора". Згідно з цією теорією, 1 долар державних витрат збільшує загальний

економічний обсяг виробництва більш ніж на 1 долар. Інші економісти, на відміну від прихильників теорії Кейнса, вважають, що державний дефіцит становить загрозу економічному зростанню. Занадто великий борг, спричинений постійним дефіцитом, у кінцевому підсумку, змушує уряд підвищувати податки, здійснювати інфляційну монетарну політику або не виконувати своїх боргових зобов'язань. Крім того, продаж державних облігацій витісняє приватних емітентів з ринку капіталів та може привести до спотворення ціни та

процентних ставок.

Розглянемо більш детально політику державних видатків в Україні та Європейських країнах після світової фінансової кризи 2007 р. Постійно зростаючий дефіцит бюджету та загальнодержавного боргу зумовлював проведення фіскальної консолідації в Європейських країнах та в Україні. Завдяки фіскальній консолідації в Україні з 2009 р. по 2017 р. державні витрати у співвідношенні до ВВП скоротились на 7,3 відсотки ВВП (табл. 1).

Таблиця 1

Загальнодержавні витрати в Україні за економічною та функціональною класифікацією

[складено за даними [4], [5] та розрахунками автора]

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2014-09	2017-09	2017-14
% ВВП										Різниця		
Економічна класифікація										Частка консолідації, %		
Витрати	47.0	47.5	44.2	47.2	46.5	44.2	41.7	38.6	39.7	-2.9	-7.3	-4.5
Компенсація працівників	11.8	11.8	10.7	11.5	11.7	10.5	9.6	9.5	9.1	-1.3	-2.7	-1.4
Використання товарів та послуг	7.6	7.5	7.0	7.6	6.9	6.9	7.3	6.7	8.4	-0.7	0.8	1.5
Інтерес	1.2	1.6	2.0	1.9	2.5	3.3	4.5	4.1	3.8	2.2	2.6	0.4
Субсидії	3.0	2.5	2.0	3.1	2.1	2.3	1.3	1.0	1.5	-0.6	-1.5	-0.9
Гранти	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1
Соціальні виплати	19.8	19.3	17.6	21.1	22.2	20.1	18.1	16.1	15.3	0.3	-4.5	-4.8
Інші витрати	3.7	4.7	4.8	2.0	1.2	1.0	0.8	1.1	1.6	-2.7	-2.1	0.6
Чисті / валові інвестиції в нефінансові активи	0.9	1.2	1.5	1.4	1.1	0.8	1.3	2.1	2.0	-0.1	1.1	1.2
Функціональна класифікація												
Витрати	47.9	48.7	45.7	48.6	47.6	45.0	43.0	40.7	41.7	-2.9	-6.3	-3.3
Публічні комунальні послуги	3.7	4.3	11.6	3.8	4.4	4.9	5.6	5.7	5.6	1.2	1.9	0.6
Оборона	1.0	1.1	1.0	1.0	1.0	1.7	2.6	2.5	2.5	0.7	1.5	0.8
Громадський порядок та безпека	2.6	2.7	2.5	2.6	2.7	2.8	2.8	3.0	3.0	0.2	0.3	0.1
Економічні питання	4.3	4.1	4.5	4.4	3.4	2.6	1.9	2.6	3.3	-1.7	-1.0	0.7
Охорона навколишнього середовища	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.2	0.3	0.3	0.2	-0.1	0.0	0.0
Житлові та комунальні витрати	0.8	0.5	0.7	1.4	0.5	1.1	0.8	0.7	0.9	0.3	0.1	-0.2
Здоров'я	4.1	4.3	3.9	4.3	4.3	3.7	3.6	3.2	3.5	-0.4	-0.7	-0.3
Відпочинок, культура та релігія	0.9	1.1	0.8	1.0	0.9	0.9	0.8	0.7	0.8	0.0	-0.1	-0.1
Освіта	7.2	7.4	6.7	7.3	7.2	6.3	5.8	5.5	6.0	-0.9	-1.3	-0.3
Соціальний захист	22.8	23.0	13.7	22.4	22.8	20.6	18.7	16.5	15.8	-2.2	-7.0	-4.8

Загалом до 2017 р., фіскальна консолідація в Україні, яка проводилась за рахунок скорочення видатків, включала в себе зниження соціальних виплат, зменшення компенсацій працівникам, субсидій, зменшення використання товарів і послуг та інших витрат. За функціональною класифікацією консолідація проводилась за рахунок скорочення витрат на соціальний захист, освіту, економічні питання, здоров'я. Такі заходи прямо впливають на рівень життя найбільш вразливих верств населення.

В Україні до світової фінансової кризи 2007 р. загальні державні видатки були нижчі за середні видатки в Європі, а в 2017 р. трохи вищі. Загалом, як видно з рис. 2, динаміка загальнодержавних витрат до і після фінансової кризи 2007 р. не є однаковою серед Європейських країн. Майже половина країн, у тому числі Болгарія, Чехія, Польща, Німеччина, Угорщина, Швеція скоротили свої загальні державні видатки після кризи 2007 р. на декілька відсотків ВВП. Бельгія, Нідерланди, Норвегія, Фінляндія, Франція, Україна – навпаки збільшили державні видатки, в той час як Португалія та Швейцарія у 2017 р. мали такі ж самі видатки відносно ВВП, як і в докризовий період.

Одним із показників фіскальної політики країни, який показує наскільки в країні на державному рівні враховуються питання зменшення рівня бідності та

нерівності, є частка загальнодержавних витрат на соціальну допомогу, освіту, охорону здоров'я, тобто на категорії, які безпосередньо впливають на рівень і якість життя найбільш вразливих верств населення. Як видно з рис. 3, загальні витрати на соціальний захист, освіту та охорону здоров'я в Україні у 2017 р. склали 25,3 % від загальнодержавних витрат, відповідно середній показник цих витрат в Європейських країнах – 25,9 %. Одночасно витрати на освіту були на 1,3 % вищі за середній показник в Європейських країнах, а на охорону здоров'я, навпаки, на 2,3 % нижче. І хоча в середньому витрати на соціальні питання в Україні такі як в країнах Європи, існує місце для покращення. Так, наприклад, у Франції, Фінляндії, Німеччині, Італії ці витрати складають більше 30 % від загальних державних витрат, в основному за рахунок більших витрат на соціальний захист. Розглянемо більш детально державні видатки по цих трьох категоріях.

Витатки на охорону здоров'я в Україні порівняно зі середніми показниками Європейських країн дуже розрізняються. Хоча на початку 1995 р. композиція державних та приватних витрат на охорону здоров'я була майже ідентичною, до 2014 р. ситуація дуже змінилась (рис. 4, а).

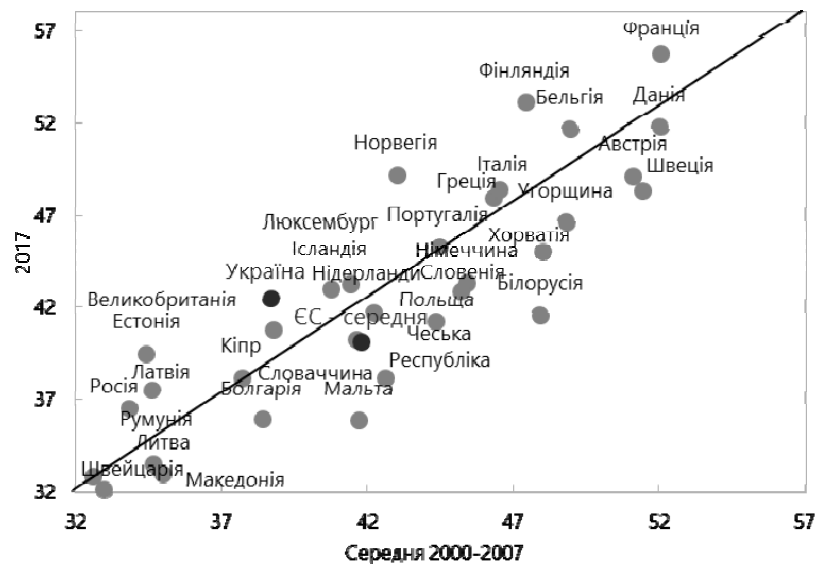

Рис. 2. Видатки Державного Бюджету Європейських Країн, відсотоків ВВП. [побудовано за даними [4], [5], [6] та розрахунками автора]

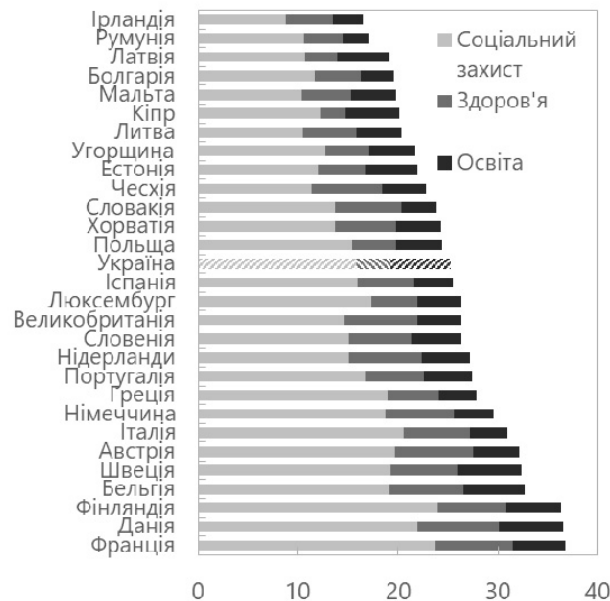

Рис. 3. Загальнодержавні витрати на соціальну допомогу, освіту, охорону здоров'я в Європейських країнах у 2017 р., у відсотках ВВП. [Побудовано за даними [5], [7], [8] та розрахунками автора]

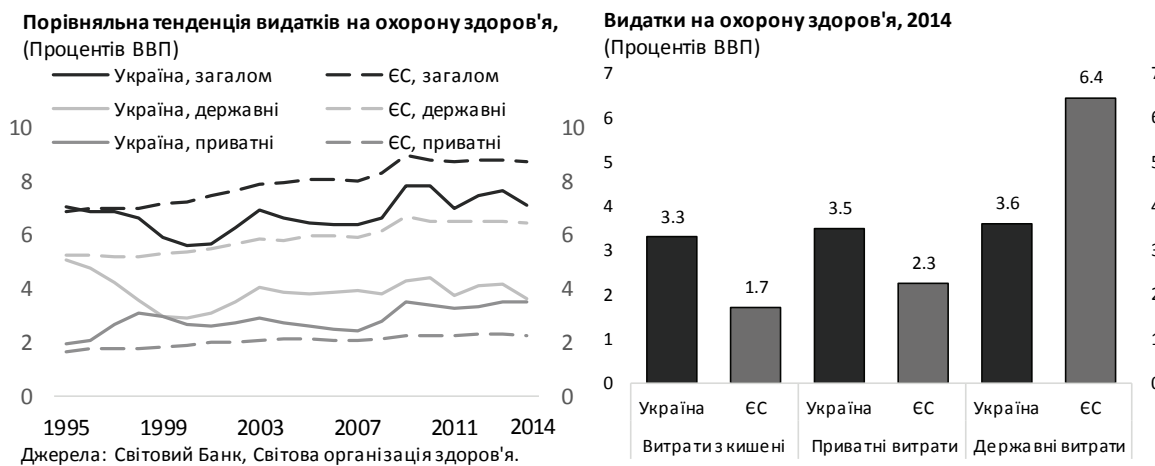

Рис. 4 (а, б) Державні видатки на охорону здоров'я в Україні та країнах Європейського Союзу. [побудовано за даними [6], [7], [9] та розрахунками автора]

Так, рівень загальних витрат на охорону здоров'я у відсотках до ВВП в Україні майже не змінився, в той час як в Європі він зріс майже на 2 процентних пункти. Приватні витрати в Україні зросли на 1,6 процентних пунктів, а в Європі тільки на 0,6 процентних пунктів. Найбільша різниця спостерігалась у державних видатках, які в Європі за цей період поступово зростали на 1,2 процентних пунктів, а в Україні навпаки скоротились на 1,5 процентних пунктів. Таким чином, зрозуміло, що в Україні більше навантаження витрат на охорону здоров'я припадає саме на домогосподарства. Витрати на здоров'я з кишені населення в Україні є вдвічі більшими ніж в країнах Європи (рис. 4, 6). Згідно з даними Світового Банку державні витрати на охорону здоров'я у 2014 р. складали 11,6 % від загальних державних витрат, в той час як в Європейських країнах 13,8 %. Таким чином, на населення України припадає такий самий об'єм витрат на охорону здоров'я у процентному відношенні до ВВП (рис. 3.б), який витрачають приватні та державні установи.

В Європейських країнах, на відміну від України, витрати на охорону здоров'я з кишені населення майже вдвічі нижчі за приватні витрати та втричі нижчі за державні витрати. З даного аналізу стає зрозумілим, що в Україні, з точки зору підтримки бідних прошарків населення, необхідно збільшити частку державних витрат на охорону здоров'я, наблизивши її до частки витрат у Європейських країнах. Зі збільшенням державних витрат України на охорону здоров'я необхідно одночасно реформувати і саму систему охорони здоров'я, в тому числі запобігання захворюваностей, та зробити її більш ефективною. Звичайно, за умови обмеженості державного бюджету, яку зараз переживає Україна, реформування має використовувати різні підходи, такі як перерозподіл витрат на охорону здоров'я на користь бідних верств населення зі збереженням загального обсягу державних медичних витрат [2].

Освіта відіграє критичну роль у подоланні бідності, зменшенні нерівності та забезпеченні в країні сталого економічного розвитку [10]. Міжнародними організаціями [11] визнано, що освіта є фундаментом для майже всіх 17 цілей сталого розвитку¹ країни. Освіта покращує рівень життя, здоров'я, зменшує нерівність можливостей, сприяє мобільності на ринку праці та більш швидкому адаптуванню до структурних змін в економіці країни.

Державні видатки на освіту в Україні у 2017 р. склали 177916 млн. грн. або 6 % ВВП, що на 1,5 % вище ніж середній показник для Європейських країн цього періоду. Стосовно загальних державних витрат в Україні витрати на освіту складають 14,4 % від загальних витрат, що є на 3 % вище ніж середній показ-

ник для Європи (рис. 5).

Необхідно відмітити, що не зважаючи на те, що Україна згідно з міжнародними стандартами [12] має дуже високі показники стосовно якості та покриття освіти, деякі економісти вважають, що система освіти в Україні є нестійкою [13]. Серед недоліків було виділено наступні фактори: неякісні приміщення; брак сучасного обладнання та підручників; застарілі методи навчання, перевантажені теоретичними знаннями, які не мають практичного застосування; неофіційні платежі навчальним закладам з кишені батьків; низький соціальний статус педагогічної професії; низька оплата праці вчителів; відсутність можливостей для особистого та професійного зростання серед вчителів. Держава може вирішити всі вищезазначені проблеми через структурні зміни в системі освіти використовуючи більш цільове фінансування направлене на підвищення кваліфікації вчителів, перегляд оплати праці в сфері освіти, покращення освітнього обладнання та ефективності використання адміністративних ресурсів. Враховуючи, що державні видатки на освіту в Україні є одними з найвищих не тільки в Європі але й у світі, необхідно критично переглянути використання державних коштів.

Видатки на соціальну допомогу та пенсійне забезпечення в Україні у 2017 р. порівняно з Європейськими країнами, як зазначалось вище, складають 15,8 % ВВП і відповідають середньому показнику для Європи, що складає 15,5 % ВВП.

Державні витрати на пенсії в Україні одні з найвищих витрат в Європі. Водночас рівень середніх пенсійних виплат є одним із найнижчих. Вік виходу на пенсію серед чоловіків в Україні є одним із найнижчих, а серед жінок найнижчий в Європі (рис. 6).

Великий неформальний сектор, еміграція працездатного населення, а також старіння населення мають великий вплив на рівень коефіцієнту залежності пенсіонерів до платників податків. Рівень соціального внеску в Україні був знижений у 2015 р., і став одним з найнижчих в Європі, що привело до зниження доходів до пенсійних фондів. Таким чином, у 2016 р. Україна мала дефіцит пенсійного фонду, який досягнув 6 % ВВП. Це був другий за величиною дефіцит серед Європейських країн. Тому насамперед, необхідно забезпечити платоспроможність пенсійної системи та комплексно вирішувати проблеми в сфері пенсійного забезпечення, а саме вводити заходи для виводу економіки з неформального сектору, зменшувати можливості для дострокового виходу на пенсію, а також зменшувати нерівність серед отримувачів пенсій.

Стосовно загальних державних видатків витрати на соціальне забезпечення в Україні становлять 38 %, у Європейських країнах середні витрати на цю категорію складають 37,7 %. В Україні державою передбачена соціальна допомога у грошовій формі. У деяких країнах отримання державної соціальної допомоги визнається показником рівня бідності, в інших, у тому числі й в Україні, використовується поняття прожиткового мінімуму. Прожитковий мінімум являє собою вартісну оцінку споживчого кошика, який містить мінімальні набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення її життєдіяльності.

¹ Цілі Сталого Розвитку були встановлені Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 р. на 2030 р. і включають в себе 17 глобальних цілей, а саме: викорінювання бідності, викорінювання голоду, здоров'я та благополуччя, якісна освіта, гендерна рівність, чиста вода та санітарія, доступна і чиста енергія, гідна праця та економічне зростання, промисловість, інновації та інфраструктура, зменшення нерівності, стабільні міста та громади, відповідальне споживання та виробництво, дії стосовно клімату, життя під водою, життя на землі; мир, справедливість і сильні інституції; партнерство заради цілей.

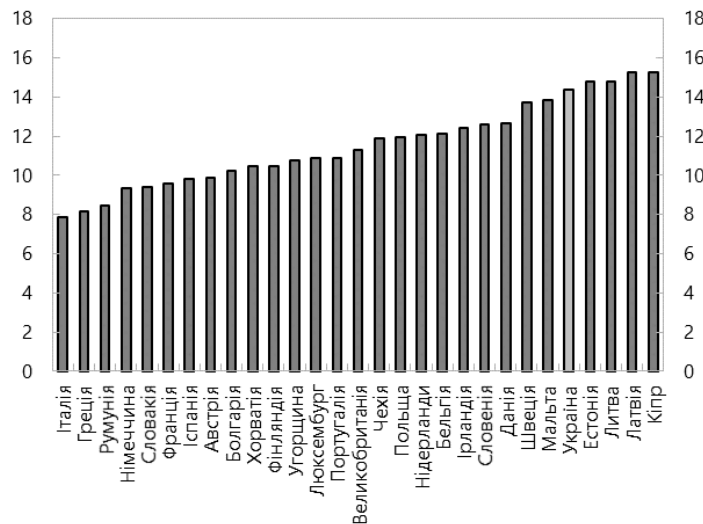

Рис. 5. Загальнодержавні витрати на освіту в Європейських країнах у 2017 р., у відсотках до загальних державних витрат. [побудовано за даними [5], [8], [14] та розрахунками автора]

Рис. 6. Пенсійний вік в Україні та країнах Європи. [побудовано за даними [15] та розрахунками автора]

Законом України “Про Державний бюджет України на 2019 рік” було встановлено прожитковий мінімум², який буде поступово збільшуватись до кінця року. Прожитковий мінімум або споживчий кошик відрізняється в різних країнах. У розвинених Європейських країнах споживчий кошик охоплює більшу кількість товарів та послуг ніж в менш розвинених. Так, наприклад, в Україні споживчий кошик у 2018 р. нараховував 296 найменувань, в Англії – 350 найменувань, у Німеччині – 475 найменувань. Важливим показником є не тільки кількість та розмір кошика, але й категорії, які включені та найкраще відображають загальний

рівень життя у країні. Так, наприклад, у Великобританії до споживчого кошика занесені витрати на Інтернет, квитки на спортивні події, послуги садівника. У Німеччині до загального набору товарів та послуг включені витрати на медичний прилад для вимірювання тиску. У Франції включені витрати на послуги перукаря та косметичні засоби, а також харчі для домашніх тварин. В Україні, на відміну від розвинених країн, більша частина витрат кошика пов’язана з продуктами харчування.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного аналізу можна зробити наступні висновки. Фіскальна політика відіграє критичну роль у вирішенні питань зменшення бідності та нерівності. Після світової фінансової кризи 2007 р. заходи фіскальної консолідації в Україні негативно вплинули на рівень життя найбідніших верств населення і включали в себе зниження соціальних виплат, зменшення компенсацій працівникам, субсидій, скорочення витрат на соціальний захист, освіту, здоров’я. На сьогоднішній день в Україні частка загально-

² Прожитковий мінімум в Україні в 2019 р. складає: (1) на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі 1 853 грн., а з 1 грудня – 2 027 грн., (2) для основних соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до 6 років: 1 626 грн., з 1 грудня – 1 779 грн.; дітей віком від 6 до 18 років: 2 027 грн., з 1 грудня – 2 218 грн.; працездатних осіб: 1 921 грн., з 1 грудня – 2 102 грн.; осіб, які втратили працездатність: 1 497 грн., з 1 грудня – 1 638 грн.

державних витрат на категорії, які безпосередньо впливають на рівень і якість життя найбільш вразливих верств населення, є середньою серед Європейських країн. Незважаючи на це рівень життя в Україні є нижчим ніж в Європі, що говорить про неефективність використання державних коштів. На відміну від Європейських країн державні витрати на охорону здоров'я в Україні за останні десятиріччя поступово скорочуються, велика частка витрат припадає на населення. Тому для підтримки бідних прошарків населення, необхідно збільшити частку державних витрат на охорону здоров'я, наблизивши її до частки витрат у Європейських країнах, реформувати саму систему охорони здоров'я, в тому числі запобігання захворюваностей, та зробити її більш ефективною. Освіта відіграє важливу роль у подоланні бідності, зменшенні економічної нерівності, покращує рівень життя, здоров'я, зменшує нерівність можливостей, сприяє мобільності на ринку праці та більш швидкому адаптуванню до структурних змін в економіці країни. Система освіти в Україні є нестійкою та потребує державного втручання, а саме проведення реформ використовуючи більш цільове фінансування, орієнтоване на структурні зміни в системі освіти, підвищення кваліфікації вчителів, перегляду оплати праці в сфері освіти, покращення освітнього обладнання та ефективності використання адміністративних ресурсів. Враховуючи, що державні видатки на освіту в Україні є одними з найвищих не тільки в Європі, але й у світі, необхідно критично переглянути використання державних коштів. Державні витрати на пенсії в Україні є одними з найвищих витрат в Європі. Водночас рівень середніх пенсійних виплат є одним із найнижчих. Великий неформальний сектор, еміграція працездатного населення, а також старіння населення мають великий вплив на рівень коефіцієнту залежності пенсіонерів до платників податків. За таких умов, насамперед, необхідно забезпечити платоспроможність пенсійної системи та комплексно вирішувати проблеми в сфері пенсійного забезпечення, а саме вводити заходи для виводу економіки з неформального сектору, зменшувати можливості для дострокового виходу на пенсію, а також зменшувати нерівність серед отримувачів пенсій.

Список використаних джерел

1. *Concept and practice of a living wage 2018*. Eurofound. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2018/concept-and-practice-of-a-living-wage>
2. Gabriela Inchauste, Nora Lustig. *How do taxes and transfers impact poverty and inequality in developing countries?* World bank blogs. 2017. URL: <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/how-do-taxes-and-transfers-impact-poverty-and-inequality-developing-countries>
3. Database. *World Economic Outlook*. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/01/weodata/index.aspx>
4. Gabriela Inchauste, Nora Lustig, and others. *The distributional impact of taxes and transfers: evidence from eight low- and middle-income countries*. 2017. *Directions in development; poverty*. Washington, D.C. World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/947831504161332955/The-distributional-impact-of-taxes-and-transfers-evidence-from-eight-low-and-middle-income-countries>
5. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>

6. Сайт Світового Банку, база даних "Світові індикатори розвитку». URL: <http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
7. Сайт Міжнародної Організації Праці. URL: <https://www.ilo.org>
8. Сайт Eurostat URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
9. Сайт Світової Організації Здоров'я. URL: <https://www.who.int/home>
10. *Education at a Glance 2018*. // OECD Indicators. OECD Publishing, Paris. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2018-en>
11. *Global Education Monitoring Report*. 2016. UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/gem-report/taxonomy/term/198>
12. UN UNESCO institute for Statistics – Sustainable Development Goals. URL: <http://uis.unesco.org/en/home>
13. Kahkonen S. *Why Ukraine's Education System is Not Sustainable*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2018/09/12/why-ukraines-education-system-is-not-sustainable>
14. Сайт МВФ, база даних Державна фінансова статистика. URL: <https://data.imf.org/?sk=a0867067-d23c-4ebc-ad23-d3b015045405>
15. Сайт OECD. URL: <https://data.oecd.org>

References

1. *Concept and practice of a living wage 2018*. Eurofound. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2018/concept-and-practice-of-a-living-wage>
2. Gabriela Inchauste, Nora Lustig. *How do taxes and transfers impact poverty and inequality in developing countries?* World bank blogs. 2017. URL: <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/how-do-taxes-and-transfers-impact-poverty-and-inequality-developing-countries>
3. Database. *World Economic Outlook*. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/01/weodata/index.aspx>
4. Gabriela Inchauste, Nora Lustig, and others. *The distributional impact of taxes and transfers : evidence from eight low- and middle-income countries*. 2017. *Directions in development; poverty*. Washington, D.C. World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/947831504161332955/The-distributional-impact-of-taxes-and-transfers-evidence-from-eight-low-and-middle-income-countries>
5. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
6. Database. World Bank. *World development indicators*. URL: <http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
7. Database. International Labor Organization. URL: <https://www.ilo.org>
8. Database. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
9. Database World Health Organization. URL: <https://www.who.int/home>
10. *Education at a Glance 2018*. OECD Indicators. OECD Publishing, Paris. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2018-en>
11. *Global Education Monitoring Report*. 2016. UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/gem-report/taxonomy/term/198>
12. UN UNESCO institute for Statistics – Sustainable Development Goals - <http://uis.unesco.org/en/home>
13. Kahkonen S. *Why Ukraine's Education System is Not Sustainable*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2018/09/12/why-ukraines-education-system-is-not-sustainable>
14. Database IMF Government Finance Statistics URL: <https://data.imf.org/?sk=a0867067-d23c-4ebc-ad23-d3b015045405>
15. Database. OECD. URL: <https://data.oecd.org>

ПЕТРИК

Олена Анатоліївна
auditlena@ukr.net

УДК 657.6

БІЛЯЧЕНКО

Олена Леонідівна
BiljachenkoEL@gmail.comПОДАТКОВИЙ АУДИТ: ЗНАЧЕННЯ,
ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОЦЕДУРИ
ПЕРЕВІРКИд.е.н., професор, завідувач
кафедри, Київський
національний економічний
університет ім. Вадима
ГетьманаTAX AUDIT: MEANING, PLANNING AND
VERIFICATION PROCEDURESк.е.н., доцент, Київський
національний економічний
університет ім. Вадима
Гетьмана*PETRYK Olena Anatoliivna – Doctor of Economics, Professor, Head of department, Kyiv National Economic University after Vadym Hetman**BILJACHENKO Olena Leonidivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University after Vadym Hetman*

У статті досліджено місце України в рейтингу країн за легкістю ведення бізнесу в частині податкової складової, на основі чого обґрунтовано актуальність та необхідність подальшого розвитку порівняно нового виду аудиторських послуг – податкового аудиту (аудиту податкових розрахунків). Визначено поняття та охарактеризовано специфіку податкового аудиту у контексті суб'єкта, що його здійснює, доведено взаємозв'язок із податковим контролем, а також розроблено перелік основних специфічних аудиторських процедур з їх характеристикою, що визначають формування та зміст загальної стратегії та плану податкового аудиту основних загальнодержавних податків та зборів (ПДВ, податку на прибуток, ПДФО, військового збору та ЄСВ).

* * *

В статье исследовано место Украины в рейтинге стран по легкости ведения бизнеса в части налоговой составляющей на основе чего обоснована актуальность и необходимость дальнейшего развития сравнительно нового вида аудиторских услуг – налогового аудита (аудита налоговых расчетов). Определено понятие и охарактеризована специфика налогового аудита в контексте субъекта, который его осуществляет, доказана взаимосвязь с налоговым контролем, а также разработан перечень основных специфических аудиторских процедур с их характеристикой, определяющих формирование и содержание общей стратегии и плана налогового аудита основных общегосударственных налогов и сборов (НДС, налога на прибыль, НДФЛ, военного сбора и ЕСВ).

* * *

Introduction. The political and economic transformations that are typical for the Ukraine today require rapid and prudent economic decisions in order to maintain financial stability and competitive advantages entities. One of the most pressing issues is the optimization of the tax burden and the control of tax calculations. Therefore, a new type of audit services - tax audit - is becoming increasingly important.

The **purpose** of paper is the scientific substantiation of theoretical positions and develop guidelines for the organization of tax audit major national taxes and duties outlined the basic audit procedures, defining the overall strategy and plan of tax audit.

Results. The Doing Business-2018 Global Survey shows a significant improvement in Ukraine's ranking in the taxation ranking (43rd, up from 84 in 2017). The factors that contributed to the emergence of tangible tendencies to improve business conduct in Ukraine in the field of taxation are substantiated. The list of cases, the need for a tax audit of the company. Given the interpretation of the concept and described the specific tax audit in the context of the subject, it carries; the relationship with tax control has been proved, and a list of the main specific audit procedures with their characteristics has been developed, defining the formation and content of the general strategy and plan of tax audit of the basic national taxes and fees (VAT, income tax, PIT, military levy and Single Contribution). Also, when developing a general tax audit strategy and plan, the type of tax audit should be taken into account (complex, thematic, express audit, structural (for individual structural divisions of the company)).

Conclusion. Tax audit is essential to ensure the financial stability of business entities and the state, and to replenish the state budget. It is one of the most demanded audit services, the performance of which allows us to form an opinion on the reliability, legality and completeness of tax calculations and payments, to carry out an examination of the company's tax system, to identify the inherent risks. Particular attention needs to be given to the development of an overall audit strategy and plan, the content of which is determined by the main specific audit procedures.

Ключові слова: податковий аудит, податковий контроль, загальна стратегія аудиту, план аудиту, процедури аудиту, загальнодержавні податки

Ключевые слова: налоговый аудит, налоговый контроль, общая стратегия аудита, план аудита, процедуры аудита, общегосударственные налоги

Keywords: tax audit, tax control, general audit strategy, audit plan, audit procedures, nationwide taxes

ВСТУП

Політичні та економічні трансформації, що характерні нині для України, вимагають швидких та зважених економічних рішень від суб'єктів господарювання з метою забезпечення підтримання їх фінансової стійкості та конкурентних переваг. Одним із найбільш актуальних питань для суб'єктів господарювання залишається оптимізація податкового навантаження, що вимагає продуманих обґрунтованих дій у частині методів відображення витрат, оцінки майна та зобов'язань підприємства. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває новий вид аудиторських послуг – податковий аудит.

Ефективне функціонування податкової системи України визначає можливості стабільного розвитку держави. Однак характерне для вітчизняного податкового законодавства поетапне введення нових законодавчих норм та правових актів, стрімкі темпи їх розробки та прийняття законодавцями, недостатня обґрунтованість відповідного теоретичного підґрунтя, відсутність системності структури податкового законодавства, а також багато інших факторів сприяють виникненню податкових конфліктів між платниками податків та державою в особі контролюючих органів. Одним із найбільш дієвих інструментів попередження таких конфліктів та уникнення значних фінансових втрат у вигляді фінансових санкцій є податковий аудит, як аудиторська послуга, що надається незалежними професійними суб'єктами аудиторської діяльності.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ полягає у науковому обґрунтуванні теоретичних положень та розробці рекомендацій з організації податкового аудиту основних загальнодержавних податків та зборів, окреслені основних аудиторських процедур, що визначають загальну стратегію та план податкового аудиту.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання, зокрема: абстрактно-логічний та метод причинно-наслідкового зв'язку, методи теоретичного узагальнення, групування і порівняння. Методи аналогії та системний підхід, а також спостереження і співставлення використовувалися під час розробки переліку основних процедур податкового аудиту загальнодержавних податків та зборів, а за допомогою індукції, дедукції та узагальнення – обґрунтовано рекомендації їх застосування. Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних вчених, статистичні дані, норма-

тивно-правові документи, довідкові та інформаційні видання, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основними орієнтирами сталого розвитку для України є триєдиний шлях економічного, екологічного і соціального розвитку, що має бути усвідомлений та забезпечений всіма сторонами економічних відносин країни. З боку держави важливим є забезпечення фінансового стимулювання розвитку бізнесу, а не збільшення податкового тягаря для досягнення фіскальної мети. Для цього основні принципи, що наведені в Податковому кодексі України (ПКУ) [1] повинні бути не декларативно проголошеними, а працювати де-факто.

Світовим банком опубліковано глобальне дослідження Doing Business-2018 [2] та супроводжуючий його рейтинг щодо створених у 190 країнах світу умов для ведення бізнесу. Дослідження оцінює регуляторний клімат країн, умови підприємницької діяльності (без оцінки якості інфраструктури, кваліфікації працівників, рівня корупції, макроекономічної політики, коливання валютних курсів). Традиційно, у межах дослідження здійснено оцінку за 10-ма компонентами, що характеризують такі умови: реєстрація підприємства; отримання дозволу на будівництво; підключення до систем енергозабезпечення; реєстрація власності; отримання кредиту; захист прав міноритарних інвесторів; оподаткування; міжнародна торгівля; забезпечення виконання контрактів; вирішення проблем неплатоспроможності.

У 2018 р. лідером за сумарним значенням сприятливих умов для підприємницької діяльності стала Нова Зеландія. Також, у першу десятку країн із найбільш сприятливими умовами для ведення бізнесу увійшли: Сінгапур, Данія, Південна Корея, Гонконг (Особливий адміністративний район Китаю), США, Великобританія, Норвегія, Грузія та Швеція. Найбільш несприятливими для ведення бізнесу стали Венесуела (188 місце), Еритрея (189) та Сомалі (190). Україна за останній рік покращила свою позицію в рейтингу легкості ведення бізнесу на 4 позиції, піднявшись з 80 на 76 сходинку.

Позитивні зрушення відбулися в 4 з 10 основних компонентів дослідження. Суттєве покращення позицій можна відмітити лише у двох з них – «отримання дозволу на будівництво» за яким Україна посідає 35 місце, проти 140 у рейтингу 2017 р. та за показником «оподаткування» (43 місце, проти 84) (табл. 1).

Таблиця 1

Показники сприятливості ведення бізнесу в Україні у розрізі податкової складової за результатами 2018 р.

Оподаткування (позиція)	43
Індекс процедур після подачі звітності та сплати податків (0-100)	85,95
Платежі (кількість на рік)	5
Час (кількість годин на рік)	327,5
Загальна ставка податків та відрахувань (% від прибутку)	37,8
Податки на прибуток	11,9
Зарплатні податки та відрахування (% від прибутку)	24,8
Інші податки (% від прибутку)	1,1

Основними факторами, що сприяли виникненню відчутних тенденцій до покращення ведення бізнесу в Україні у сфері оподаткування були: систематизація податкового законодавства і, як наслідок, введення в дію Податкового кодексу (зміни до нього хоч і дещо негативно сприймаються на певних етапах запровадження, проте загалом мають свій позитивний ефект з часом); гармонізація бухгалтерського та податкового обліку (показово це демонструє новий механізм обчислення податку на прибуток); електронне адміністрування податків; зменшення кількості податкових перевірок та посилення нагляду за законністю дій посадових осіб і працівників контролюючих органів тощо.

Як вже зазначалось вище, зміна податкового законодавства та жорсткий податковий контроль із боку органів фінансового контролю спричинили появу нового виду аудиторських послуг – податкового аудиту або аудиту податкових розрахунків (ще його називають аудитом оподаткування підприємницької діяльності).

У Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [3] відсутнє тлумачення загального поняття аудиту, проте дано визначення терміну «аудит фінансової звітності». Податковий аудит, як і аудит фінансової звітності, є аудиторською послугою з перевірки даних обліку і показників фінансової звітності, однак за цих умов має специфічне коло завдань у частині не лише підтвердження достовірності показників у сфері податкових розрахунків, а й, як правило, надання рекомендацій та пропозицій замовнику.

Результати попередніх досліджень свідчать, що під аудитом оподаткування або податковим аудитом слід розуміти незалежну аудиторську перевірку правильності та повноти нарахування і своєчасності сплати податків, стану їх бухгалтерського та податкового

обліку, підтвердження достовірності податкової звітності та податкових аспектів фінансової бухгалтерської звітності, контроль за дотриманням податкової політики та дисципліни, а також експертиза податкових ризиків і виявлення резервів зниження податкового тиску на бізнес [4, с. 8].

Потреба у проведенні податкового аудиту може виникнути у суб'єкта господарювання у таких основних випадках: є бажання керівництва (чи власників) переконатися у правильності здійснення податкових розрахунків і платежів, підготовлених податкових звітів та декларацій для своєчасного усунення (попередження) помилок та шахрайства; оцінка дотримання чинного законодавства та правильності застосування; необхідне удосконалення чи оптимізація системи оподаткування; очікуються процеси інвестування чи продажу компанії чи її частки; зміна керівництва компанії (в тому числі головного бухгалтера, фінансового директора); вимога правоохоронних, судових органів чи органів державного контролю; ініціатива державної фіскальної служби тощо.

Крім незалежних аудиторів податковий аудит здійснює і Державна фіскальна служба України, разом з тим відсутнє його чітке тлумачення зазначеним органом контролю. Практичний досвід та наявні нормативно-правові документи дозволяють зробити висновок, що дане поняття вживається для характеристики дій фіскальних органів щодо платників податків у частині проведення податкових перевірок, а відтак, у більшості випадків поняття «податковий контроль» неправомірно замінюється поняттям «податковий аудит».

Виходячи з сутності категорій контролю та аудиту, доречно розглядати податковий контроль та податковий аудит, що здійснюється державними контролюючими органами у певному взаємозв'язку (рис. 1).

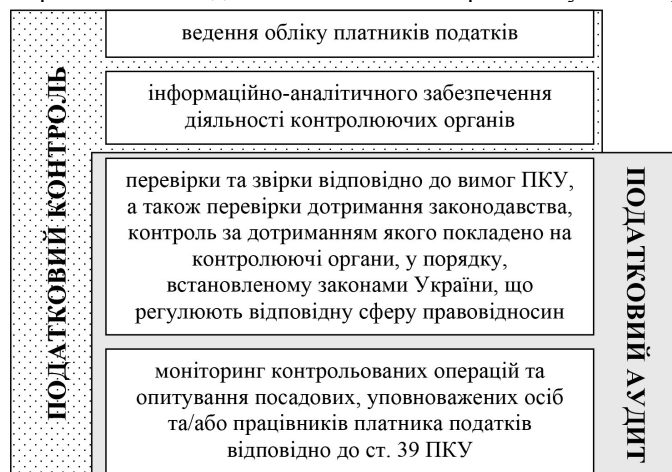

Рис. 1. Взаємозв'язок податкового контролю та податкового аудиту, що здійснюється державними контролюючими органами відповідно до норм ПКУ

Отже, «податковий аудит», що здійснюється державними контролюючими органами – це перевірка звітності платників податків щодо дотримання податкового законодавства, в тому числі опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків.

За офіційними повідомленнями ДФС України з 2020 р. у повному обсязі планується запровадити електронний аудит (Е-аудит), який дозволить вияв-

ляти переважну частину ризиків ще до перевірки, значно прискорить та спростить процедури аналізу даних, суттєво зменшить витрати робочого часу на проведення перевірки як посадових осіб, так і платників податків [5]. З погляду незалежної аудиторської діяльності зазначене нововведення збільшить не лише попит на податковий аудит з боку суб'єктів господарювання, а й вимагатиме підвищення його ефективності та оперативності проведення.

Однією з форм податкового аудиту є аудит податкових розрахунків, який проводиться Державною аудиторською службою України. За своїми характеристиками він є компонентом державного аудиту. Характеристика податкового аудиту має відбуватися крізь призму суб'єкта, що його проводить.

Податковий аудит, як вид послуг, що надається суб'єктами аудиторської діяльності став топовим та прибутковим товаром. Однак постійна зміна законодавчої бази з питань оподаткування, новації у частині податкового контролю (в тому числі вже згаданий вище Е-аудит), відсутність чітких методологічних розробок та достатнього практичного досвіду аудиту податкових розрахунків вимагає поглибленого дослідження та розробки нових підходів до його організації та методики. Формалізм розробки загальної стратегії та плану податкового аудиту призводить до перевитрат часу, людських і фінансових ресурсів та до низької якості послуг.

Загалом процес планування аудиту в Україні нормативно визначений МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності», згідно з яким планування аудиту включає визначення загальної стратегії аудиту для виконання завдання та розробку плану аудиту. Відповідно до МСА «загальна стратегія аудиту» – стратегія, яка встановлює обсяг, час і напрям аудиту та є основою для розробки більш детального плану проведення аудиту [6].

Належним способом розроблені та персоналізовані для аудированого підприємства загальна стратегія та план податкового аудиту дозволять аудитору приділити відповідну увагу важливим аспектам перевірки; своєчасно виявити та вирішити потенційні проблеми; належно організовувати реалізацію завдань аудиту з метою його ефективного виконання; обрати членів команди із завдання, що мають належний рівень досвіду та компетентності, щоб діяти у відповідь на

очікувані ризики, а також спростує належний розподіл роботи між ними; полегшує керівництво та нагляд за членами команди із завдання, а також перевірку їх роботи; координувати роботу аудиторів компонентів та експертів.

Зазвичай загальна стратегія та план аудиту в аудиторських фірмах є доволі стандартизованими робочими документами, які часто містять формальний перелік питань загального характеру, що не завжди дозволяє на етапі планування перевірки врахувати специфіку суб'єкта аудиторського контролю. Такий формальний підхід є недоречним при проведенні аудиту податкових розрахунків через існуючі особливості діяльності кожного окремого платника податку і автентичність набору господарських операцій, що підлягають оподаткуванню (для прикладу, слід зважати на період та місце здійснення операції, визначення першоподії, контрагентів та інші фактори). Зміст загальної стратегії та плану податкового аудиту будуть визначатись видом такого аудиту (комплексний, тематичний, експрес-аудит, структурний (для окремих структурних підрозділів компанії)).

Проведене теоретичне дослідження і вивчення практики аудиту податкових розрахунків дозволило розробити найбільш оптимальний перелік процедур для формування загальної стратегії та плану податкового аудиту основних загальнодержавних податків та зборів, фрагмент якого наведено у табл. 2. У зазначеній таблиці не висвітлено традиційні для аудиту процедури підготовки перевірки (вивчення особливостей діяльності, структури підприємства, системи управління, оцінки аудиторського ризику та суттєвості, загального тестування систем обліку та внутрішнього контролю, які завжди мають місце), а приділено увагу специфічним процедурам перевірки безпосередньо податкових розрахунків.

Таблиця 2

Перелік основних специфічних аудиторських процедур для формування загальної стратегії та плану податкового аудиту

№	Аудиторські процедури	Коментарі
1	2	3
АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ ЗАГАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВОГО АУДИТУ		
1.	Вивчення особливостей системи оподаткування, що застосовується на підприємстві	Здійснюється на основі вивчення облікової політики, податкових звітів та декларацій, статутних документів, матеріалів перевірки фіскальних органів
2.	Тестування компетентності пов'язаних з податковими розрахунками працівників	За допомогою методів тестування та анкетування, спостереження та опитування
3.	Застосування методики аудиту основних загальнодержавних податків та зборів	Методичний етап розглянуто в контексті основних загальнодержавних податків та зборів і охарактеризовано в загальному порядку
3.1.	Встановлення законності віднесення підприємства до певної категорії платників податків, перевірка правильності застосування податкових пільг	
3.2.	Визначення повного переліку податкових платежів підприємства та підтвердження початкових залишків щодо розрахунків за податками та зборами у фінансовій, податковій та внутрішній (управлінській) звітності	
3.3.	Аудит ПДВ	
3.3.1.	перевірка правильності нарахування податкового зобов'язання	
3.3.2.	перевірка правильності нарахування податкового кредиту	
3.3.3.	перевірка правильності застосування ставок з ПДВ до різних видів операцій	
3.3.4.	перевірка правильності визначення бази оподаткування	
3.3.5.	перевірка правильності відображення податкового зобов'язання в системі бухгалтерського обліку	
3.3.6.	перевірка правильності відображення податкового кредиту в системі бухгалтерського обліку	
3.3.7.	перевірка правильності коригування ПДВ	
3.3.8.	аудит нетипових ситуацій та специфічних об'єктів оподаткування	

Продовження табл. 2

1	2	3
3.4.	Аудит податку на прибуток	
3.4.1.	дослідження складу доходів (вивчення договорів, які діяли протягом звітного податкового періоду та сану їх виконання; перевірка документального підтвердження операцій реалізації товарів, робіт та послуг; аналіз інформації щодо дебіторської заборгованості; вивчення судових справ, за якими підприємство є позивачем та відповідачем, по яких прийнято судові рішення протягом звітного року тощо)	
3.4.2.	дослідження складу витрат (вивчення договорів, які діяли протягом звітного податкового періоду та стану їх виконання; підтвердження витрат на основі первинних документів; перевірка визначення собівартості; аналіз інформації щодо кредиторської заборгованості)	
3.4.3.	перевірка правильності визначення бази оподаткування для обчислення податку на прибуток	
3.4.4.	аудит податкових різниць	за необхідності визначення та перерахунок правильності обчислення податкових різниць згідно з ПКУ
3.4.5.	перевірка правильності застосування ставок та порядку обчислення податку на прибуток	
3.5.	Аудит ПДФО, військового збору та ЄСВ	
3.5.1.	перевірка основних доходів фізичних осіб: – перевірка наявності трудових договорів з працівниками; – перевірка відповідності штатного розпису кількості робочих місць; – перевірка наявності відправлених повідомлень у ДФС про прийом працівника на роботу; – перевірка правильності нарахування доходу у розрахунково-платіжній відомості по зарплаті (інших первинних документів); – перевірка індексації заробітної плати	
3.5.2.	перевірка наявності та персоніфікації податково-соціальної пільги працівника	
3.5.3.	аудит правильності нарахування ЄСВ в межах застосування максимальної та мінімальної суми, з якої справляється ЄСВ	
3.5.4.	перевірка застосованих ставок ПДФО, ВЗ, ЄСВ	
3.5.5.	аудит правильності нарахування ПДФО, ВЗ, ЄСВ	
3.5.6.	вивчення авансових звітів: – перевірка своєчасності звітування підзвітної особи; – дослідження щодо перевищення розміру витрат коштів; – перевірка включення до доходу та правильності оподаткування сум перевищення витрат	
3.5.7.	аудит інших доходів фізичних осіб (пошук документів, підтверджуючих наявність інших доходів працівників, перевірка правильності нарахування доходу та податків з нього)	
3.5.8.	аудит відрахувань із заробітної плати працівників: – перевірка законності відрахувань із заробітної плати; – розрахунок правильності та повноти здійснення відрахувань та підтвердження сум відрахувань первинними документами; – підтвердження сум відрахувань в фінансовій та податковій звітності	
3.6.	Підтвердження кінцевих залишків податків та зборів у фінансовій, податковій та внутрішній (управлінській) звітності	
3.7.	Перевірка податкових декларацій та іншої звітності з податків та зборів	
3.7.1.	перевірка правильності заповнення податкових декларацій та звіту з ЄСВ	
3.7.2.	перевірка відповідності нарахування сум в податкових деклараціях та звіті з ЄСВ	
3.7.3.	звірка даних податкових декларацій з даними бухгалтерського обліку (звітністю, даними реєстрів обліку, даними первинних документів за необхідності тощо)	
3.8.	Перевірка дотримання порядку та строків сплати податків до бюджету	
3.8.1.	вивчення платіжних доручень та виписок банку	
3.8.2.	перевірка правильності відображення операцій з перерахування податків до бюджету в обліку та звітності	
3.9.	Звірка облікових даних з даними електронного кабінету платника податків	
4.	Складання аудиторського звіту та інших документів, оцінка податкових ризиків на перспективу, розробка рекомендацій аудитора для оптимізації оподаткування, уникнення штрафів та усунення помилок у податкових розрахунках	Згідно умов домовленостей з клієнтом та відповідних стандартів аудиту

Врахування зазначених пропозицій у практичній діяльності під час проведення податкового аудиту дозволить аудиторам належним чином організувати та здійснювати оперативний контроль процесу податкового аудиту, координувати роботу та обрати найбільш кваліфікований персонал, приділити увагу особливо важливим аспектам перевірки, виявити та мінімізувати очікувані ризики.

ВИСНОВКИ

Податковий аудит має важливе значення для забезпечення фінансової стабільності суб'єктів госпо-

дарювання та загалом поліпшення економічного рівня розвитку держави, наповнення державного бюджету, сприяє стабілізації інвестиційного клімату. Нині аудит оподаткування є однією із найбільш затребуваних аудиторських послуг, виконання якої дозволяє сформулювати думку стосовно достовірності, законності та повноти податкових розрахунків та платежів, провести експертизу системи оподаткування компанії, виявити притаманні їй ризики, розробити систему заходів по її удосконаленню та оптимізації. Для ефективної організації процесу податкового аудиту особливої уваги потребує планування перевірки,

яке полягає у детальній розробці загальної стратегії та плану аудиту. Їх зміст визначають основні специфічні аудиторські процедури, виконання яких забезпечує належний контроль нарахування та сплати визначених ПКУ податкових платежів (податку на прибуток, ПДВ, ПДФО, військового збору, ЄСВ тощо).

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Doing Business-2018 / A World Bank Group Flagship Report. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/explore/economies/ukraine>
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
4. Аудит оподаткування підприємств: навч. посіб. / О.А. Петрик та ін.; за заг. ред. О.А. Петрик; передм. Т.І. Єфименко. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2012. 352 с.
5. ДФС: До планових перевірок відбираються тільки платники, які мають ризики щодо несплати податків. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/354333.html>
6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2016-2017 pp.). URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C1.pdf

References

1. Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 p. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (in Ukrainian)
2. Doing Business-2018 / A World Bank Group Flagship Report. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/data/explore/economies/ukraine>
3. On Audit of Financial Reporting and Auditing: Law of Ukraine dated 21.12.2017 p. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (in Ukrainian)
4. Audit of taxation of enterprises: training. tool. / O.A. Petryk et.al.; for the total. ed. O.A. Petryk; pre. T.I. Yefimenko. Kyiv: SESI Academy of Financial Management", 2012. 352 p. (in Ukrainian)
5. GFS: Scheduled inspections only select taxpayers who have the risk of non-payment of taxes. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/354333.html> (in Ukrainian)
6. International standards for quality control, audit, review, other assurance and related services (2016-2017 edition). URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C1.pdf (in Ukrainian)

ШЕВЧЕНКО

Інна Юрїївна

shevchenko.khnadu@gmail.com

УДК 378.147

к.е.н., доцент, Харківський
національний автомобільно-
дорожній університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ЗАСАДАХ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

PROSPECTS OF THE IMPROVEMENT OF THE EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL PROGRAMS FOR THE TRAINING OF SPECIALISTS FOR THE AUTOMOTIVE INDUSTRY ON THE BASIS OF THE DUAL TRAINING FORM

SHEVCHENKO Inna Yuriivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University

У статті окреслено перспективи підвищення якості підготовки фахівців для автомобільної промисловості на засадах дуальної форми навчання як основи кадрового забезпечення розвитку автомобілебудівного комплексу України. Порівняно особистісні та професійні профілі фахівців зі спеціальностей 133 «Галузеве машинобудування», 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», 274 «Автомобільний транспорт» за переконанням експертних груп у складі респондентів-викладачів і респондентів-практиків.

* * *

В статье очерчены перспективы повышения качества подготовки специалистов для автомобильной промышленности на базе дуальной формы обучения как основы кадрового обеспечения развития автомобилестроительного комплекса Украины. Сравнены личностные и профессиональные профили специалистов по специальностям 133 «Отраслевое машиностроение», 151 «Автоматизация и компьютерно-интегрированные технологии», 274 «Автомобильный транспорт» по убеждению экспертных групп в составе респондентов-преподавателей и респондентов-практиков.

* * *

Introduction. Automotive industry is the important part of the national economy. But nowadays Ukrainian automotive industry operates in the conditions of shortage of the human resources. Work in the automotive industry seems unattractive to young people. Automakers also point to the inconsistency of the initial professional training of the young specialists with the requirements for vacancies. In such circumstances, the dual form of education is an opportunity to improve the quality of the training of specialists for the automotive industry.

Purpose is the outlining the prospects of the improvement of the educational and professional programs for the training of specialists for the automotive industry on the basis of the dual training form.

Results. The personal and professional profiles of the specialists in the specialties 133 "Industry engineering", 151 "Automation and computer integrated technologies", 274 "Automobile transport" are compared according to the opinion of the expert groups composed of the respondents-lectures and the respondents-practitioners. The level of the consistency of the opinions of experts on the personal profiles of the specialists in the specialty 133 "Industry engineering" is 17,65 %, in the specialty 151 "Automation and computer integrated technologies" – 11,76 %, in the specialty 274 "Automobile transport" – 29,41 %. The level of the consistency of the opinions of experts on the professional profiles of the specialists in the specialty 133 "Industry engineering" is 28,57%, in the specialty 151 "Automation and computer integrated technologies" – 33,33 %, in the specialty 274 "Automobile transport" – 33,33 %.

Conclusion. The level of the consistency of the opinions of experts on the personal and professional profiles of the specialists for the automotive industry is relatively low. The implementation of the dual form of education in the training of specialists for the automotive industry is seen as the perspective and powerful tool for the harmonizing the personal qualities and professional competences of graduates of the higher education institutions with the relevant expectations of the employers.

Ключові слова: дуальна освіта, освітньо-професійна програма, особистісний профіль фахівця, професійний профіль фахівця

Ключевые слова: дуальное образование, образовательно-профессиональная программа, личностный профиль специалиста, профессиональный профиль специалиста

Keywords: dual education, educational and professional program, personal profile of specialist, professional profile of specialist

ВСТУП

Автомобільна промисловість є стратегічно важливою частиною машинобудівного комплексу, промисловості та національної економіки в цілому, традиційно забезпечуючи високий ступінь доданої вартості, створення робочих місць і залучення інвестицій. На жаль, останнє десятиліття було вкрай складним для автомобілебудівного комплексу України, що отримало відоб-

раження у: зменшенні обсягів виробництва легкових автомобілів, вантажних автомобілів і автобусів; втраті конкурентних позицій на національному автомобільному ринку та перспектив виходу на європейський і світовий автомобільні ринки; кризі економічного потенціалу автовиробників, зокрема, виробничого потенціалу, кадрового потенціалу, управлінського потенціалу, інноваційно-інвестиційного потенціалу, фінансового потенціалу, стратегічного потенціалу, ринкового по-

тенціалу [1].

Серед проблем розвитку автомобільної промисловості в Україні чільне місце посідає нестача кваліфікованих кадрів. Систематичні кризові явища в автомобілебудуванні стали поштовхом для масової міграції кваліфікованих працівників до сусідніх країн-автовиробників – Словаччини, Польщі, Російської Федерації, Угорщини, Румунії тощо. Наразі на автомобілебудівних підприємствах України спостерігається тенденція «старіння» персоналу, коли середній вік працівників перевищує 45 років. Значною мірою причинами такого явища є незначна потреба автовиробників у нових працівниках, недостатня привабливість праці в автомобілебудівній галузі, високий рівень плинності кадрів. Автомобілебудування України поступово відновлює виробничу діяльність і зростає потреба в кваліфікованих кадрах. Але роки кризи та рецесії автомобільної промисловості здійснили негативний вплив і на систему первинної підготовки фахівців для автомобілебудівного комплексу: так, з огляду на практичну відсутність співробітництва між закладами вищої освіти та автовиробниками склалася ситуація, коли компетентності випускників не повною мірою відповідають вимогам до заміщення вакантних робочих місць у сфері автомобілебудування.

Новітнім підходом до нівелювання комплексу проблем кадрового забезпечення розвитку автомобільної промисловості України є впровадження дуальної форми навчання у підготовку фахівців для автомобілебудівного комплексу.

Згідно з Концепцією підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, дуальна форма здобуття освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [2].

Наразі в Україні вже було реалізовано декілька пілотних проектів стосовно впровадження дуальної форми здобуття освіти [3], за результатами чого учасниками відмічено отримання позитивного соціально-економічного ефекту в формі значного підвищення рівня працевлаштування випускників, економії витрат за рахунок скорочення годин теоретичної підготовки та навчання студентів в аудиторіях, додаткового надходження коштів.

Такий успіх здійснення професійно-технічними закладами підготовки фахівців за дуальною формою навчання актуалізує питання щодо доцільності впровадження дуальної форми надання освітніх послуг до первинної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

У попередніх публікаціях [4-5] було приділено увагу методичним засадам співробітництва закладів вищої освіти з автомобілебудівними підприємствами, зокрема розроблено критерії та здійснено кластеризацію закладів вищої освіти за рівнем привабливості для співробітництва в сфері спільного надання освітніх послуг за дуальною формою навчання.

Водночас ніка аспектів подальшої взаємодії автомобілебудівних підприємств із закладами вищої освіти залишаються не дослідженими: так, наприклад, відкритим залишається питання стосовно коригування освітньо-

професійних програм підготовки фахівців для автомобілебудівного комплексу з урахуванням реальних вимог практичної діяльності.

МЕТА РОБОТИ полягає в окресленні перспектив удосконалення освітньо-професійних програм підготовки фахівців для автомобільної промисловості на засадах дуальної форми навчання.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час проведення дослідження використано такі методи, як метод аналізу та синтезу, системний підхід, порівняльний аналіз, експертні методи, графічний метод.

РЕЗУЛЬТАТИ

Згідно із Законом України «Про вищу освіту», освітньо-професійна програма – це система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти [6]. Так, однією з ключових компонент будь-якої освітньо-професійної програми є компетентності здобувача ступеня вищої освіти, які прийнято розподіляти на загальні та фахові.

А втім, проходження професійної підготовки у закладі вищої освіти покликане не лише сформувати у здобувача загальні та фахові компетентності, а й виховати ті особистісні якості, що є найбільш необхідними для фахівця в межах певної спеціальності. Часто на практиці саме особистісні якості визначають можливість до освоєння певної професії, здобуття необхідних знань і умінь та їх подальшого успішного застосування.

Спираючись на основні положення теорії типів особистості Г. Айзенка [7] та структурної теорії рис особистості Р. Кеттела [8] було сформовано перелік особистісних якостей фахівців у сфері автомобілебудування. Для формування переліку професійних компетентностей фахівців у сфері автомобільної промисловості було використано освітньо-професійні програми Харківського національного автомобільно-дорожнього університету підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями 133 «Галузеве машинобудування», 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» та 274 «Автомобільний транспорт».

Для оцінювання вагомості особистісних якостей і професійних компетентностей фахівців у сфері автомобілебудування їх перелік було запропоновано двом експертним групам: експертній групі № 1, сформованій із провідних викладачів кафедр «Автомобілів», «Будівельних і дорожніх машин», «Автоматизації та комп'ютерно-інтегровані технології» Харківського національного автомобільно-дорожнього університету; експертній групі № 2, сформованій із провідних фахівців у сфері виробництва та продажу автомобілів. Оцінювання особистісних якостей фахівців у сфері автомобілебудування здійснювалося експертами за такою шкалою: 3 бали – нейтральна характеристика; 4 бали – характеристика важлива; 5 балів – характе-

ристика дуже важлива. Оцінювання професійних компетентностей фахівців у сфері автомобілебудування здійснювалося експертами за такою шкалою: 1 бал – характеристика неважлива; 2 бали – характеристика скоріше неважлива, ніж важлива; 3 бали – нейтральна характеристика; 4 бали – характеристика важлива; 5 балів – характеристика дуже важлива.

Побудова особистісних і професійних профілів фахівців у сфері автомобільної промисловості здійснювалася за критерієм надання пріоритету тим особистісним і професійним характеристикам, яким віддали

перевагу переважна більшість членів експертних груп.

Табл. 1 наглядно ілюструє особистісні профілі фахівця зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» за переконанням експертної групи № 1 і експертної групи № 2.

У табл. 1-6: ▲ – пріоритетна характеристика за переконанням експертної групи № 1; ● – пріоритетна характеристика за переконанням експертної групи № 2; ■ – пріоритетна характеристика за переконанням обох експертних груп.

Таблиця 1

Експертні особистісні профілі фахівця зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» [складено автором]

Шифри та назви якостей	Бальна оцінка					Шифри та назви якостей
	5	4	3	4	5	
Категорії особистостей за теорією Г. Айзенка						
СІ (стабільний інтроверт)	▲					НІ (невротичний інтроверт)
або						
СЕ (стабільний екстраверт)		●				НЕ (невротичний екстраверт)
16 PF за теорією Р. Кеттелла						
A+ (чуйність)			●	▲		A- (відчуженість)
B+ (розум)	▲	●				B- (безглуздя)
C+ (емоційна стійкість)	▲	●				C- (емоційна нестабільність)
E+ (домінантність)		▲		●		E- (підлеглість)
F+ (розсудливість)		■				F- (безтурботність)
G+ (свідомість)		■				G- (безвідповідальність)
H+ (сміливість)		▲	●			H- (боязкість)
I+ (жорсткість)		▲	●			I- (м'якість)
L+ (довірливість)			●			L- (підозріливість)
M+ (мрійливість)			▲	●		M- (практичність)
N+ (дипломатичність)			●	▲		N- (прямолінійність)
O+ (схильність до побоювань)			●	▲		O- (спокій)
Q1+ (радикалізм)			▲	●		Q1- (консерватизм)
Q2+ (самодостатність)		▲	●			Q2- (конформізм)
Q3+ (недисциплінованість)				■		Q3- (контрольованість)
Q4+ (розслабленість)			●	▲		Q4- (напруженість)

Думки експертів стосовно особистісних якостей фахівця зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» співпали лише щодо 3-х характеристик із 17-и запропонованих, що складає 17,65 %. Найбільш разючі відмінності в експертних бальних оцінках спостерігаємо для: категорії особистості фахівця – експертна група № 1 віддала перевагу типу «стабільний інтроверт», експертна група № 2 – типу «стабільний екстраверт»; характеристики «Е» – експертна група № 1 вважає більш пріоритетною характеристикою «домінантність», експертна група № 2 – «підлеглість».

У табл. 2 представлено експертні особистісні профілі фахівця зі спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології».

У цілому схожі результати отримано внаслідок порівняння експертних особистісних профілів фахівця зі спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології». Думки експертів співпали щодо значущості та пріоритетності 2-х особистісних якостей фахівця із 17-и запропонованих, що складає 11,76 %.

Табл. 3 презентує порівняння особистісних профілів фахівця зі спеціальності 274 «Автомобільний транспорт», сформованих за даними оціночних листів, наданих експертними групами.

Експертні групи досягли узгодженості стосовно 5-и особистісних якостей фахівця зі спеціальності 274

«Автомобільний транспорт», що склало 29,41 %.

Загалом результати експертного оцінювання значущості особистісних якостей фахівців у сфері автомобілебудування вказали на суттєву диференціацію пріоритетних особистісних характеристик фахівців зі спеціальностей 133 «Галузеве машинобудування», 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» та 274 «Автомобільний транспорт» за переконаннями експертів-викладачів і експертів-практиків.

Не менший плюралізм думок експертів можемо спостерігати і стосовно пріоритетності професійних компетентностей фахівців із зазначених спеціальностей (табл. 4-6).

Порівняння результатів експертного оцінювання професійних компетентностей фахівців у сфері автомобілебудування свідчить про наступний ступінь узгодженості думок експертних груп стосовно пріоритетності професійних характеристик фахівців зі спеціальностей:

- 133 «Галузеве машинобудування» – 28,57%;
- 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» – 33,33%;
- 274 «Автомобільний транспорт» – 33,33%.

Такий ступінь узгодженості думок експертів є вищим за той, що спостерігався під час оцінювання пріоритетності особистісних якостей фахівців із зазначених спеціальностей, але все ж є доволі низьким.

Таблиця 2

Експертні особистісні профілі фахівця зі спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» [складено автором]

Шифри та назви якостей	Бальна оцінка					Шифри та назви якостей
	5	4	3	4	5	
Категорії особистостей за теорією Г. Айзенка						
СІ (стабільний інтроверт)		▲				НІ (невротичний інтроверт)
або						
СЕ (стабільний екстраверт)		●				НЕ (невротичний екстраверт)
16 PF за теорією Р. Кеттела						
A+ (чуйність)			●	▲		A- (відчуженість)
B+ (розум)	▲	●				B- (безглуздя)
C+ (емоційна стійкість)	▲	●				C- (емоційна нестабільність)
E+ (домінантність)			▲	●		E- (підлеглість)
F+ (розсудливість)	▲	●				F- (безтурботність)
G+ (свідомість)	▲	●				G- (безвідповідальність)
H+ (сміливість)		▲	●			H- (боязкість)
I+ (жорсткість)		■				I- (м'якість)
L+ (довірливість)			●	▲		L- (підозріливість)
M+ (мрійливість)				■		M- (практичність)
N+ (дипломатичність)			●	▲		N- (прямолінійність)
O+ (схильність до побоювань)			●	▲		O- (спокій)
Q1+ (радикалізм)			▲	●		Q1- (консерватизм)
Q2+ (самодостатність)		▲	●			Q2- (конформізм)
Q3+ (недисциплінованість)				●	▲	Q3- (контрольованість)
Q4+ (розслабленість)			●	▲		Q4- (напруженість)

Таблиця 3

Експертні особистісні профілі фахівця зі спеціальності 274 «Автомобільний транспорт» [складено автором]

Шифри та назви якостей	Бальна оцінка					Шифри та назви якостей
	5	4	3	4	5	
Категорії особистостей за теорією Г. Айзенка						
СІ (стабільний інтроверт)		▲				НІ (невротичний інтроверт)
або						
СЕ (стабільний екстраверт)		●				НЕ (невротичний екстраверт)
16 PF за теорією Р. Кеттела						
A+ (чуйність)			●	▲		A- (відчуженість)
B+ (розум)		■				B- (безглуздя)
C+ (емоційна стійкість)	▲	●				C- (емоційна нестабільність)
E+ (домінантність)		▲		●		E- (підлеглість)
F+ (розсудливість)	▲	●				F- (безтурботність)
G+ (свідомість)	▲	●				G- (безвідповідальність)
H+ (сміливість)		▲	●			H- (боязкість)
I+ (жорсткість)		▲	●			I- (м'якість)
L+ (довірливість)			●	▲		L- (підозріливість)
M+ (мрійливість)				■		M- (практичність)
N+ (дипломатичність)			●	▲		N- (прямолінійність)
O+ (схильність до побоювань)				■		O- (спокій)
Q1+ (радикалізм)				■		Q1- (консерватизм)
Q2+ (самодостатність)		▲	●			Q2- (конформізм)
Q3+ (недисциплінованість)				■		Q3- (контрольованість)
Q4+ (розслабленість)			●	▲		Q4- (напруженість)

Таблиця 4

Експертні професійні профілі фахівця зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» [складено автором]

Шифри та назви компетентностей	Бальна оцінка					
	1	2	3	4	5	
<i>I</i>						
	2	3	4	5	6	
П1 (застосовувати й удосконалювати аналітичні методи та комп'ютерні програми для розв'язування інженерних завдань, у т.ч. в умовах технічної невизначеності)				▲	●	
П2 (розуміти завдання сучасного виробництва, спрямовані на задоволення потреб споживачів)				▲	●	
П3 (проектувати та організовувати виробничий процес, застосовуючи автоматичні системи підтримання життєвого циклу)				▲	●	
П4 (обґрунтовувати вибір і використовувати конструкційні матеріали, устаткування, технології)				■		
П5 (застосовувати методи конструювання типових вузлів та механізмів)				■		
П6 (виготовляти деталі та вузли машин на базі систем автоматизованого виробництва)				●	▲	

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
П7 (застосовувати засоби технічного контролю для оцінювання параметрів об'єктів і процесів)				▲	●
П8 (розв'язувати завдання підвищення якості продукції та удосконалення системи її контролю)				▲	●
П9 (застосовувати норми галузевих стандартів)				■	
П10 (працювати з технічною документацією, в т.ч. іноземною)				■	
П11 (знати та дотримуватися правил охорони праці)				●	▲
П12 (розробляти та керувати технічними проектами)				▲	●
П13 (визначати техніко-економічну ефективність інженерних розробок)			▲	●	
П14 (оцінювати правові, соціальні, екологічні, економічні ризики реалізації технічних рішень)			▲	●	

Таблиця 5

Експертні професійні профілі фахівця зі спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» [складено автором]

Шифри та назви компетентностей	Бальна оцінка				
	1	2	3	4	5
П1 (проектувати комп'ютерно-інтегровані автоматизовані системи управління)					■
П2 (проектувати програмно-технічне та інформаційне забезпечення автоматизованих систем управління)				●	▲
П3 (використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення інженерних завдань з автоматизації, зокрема, методів комп'ютерної графіки, моделювання, автоматизованого проектування, керування базами даних)				●	▲
П4 (обґрунтовувати вибір технічної структури та розробляти програмне забезпечення для автоматизованих систем)				▲	●
П5 (обґрунтувати вибір технічних засобів автоматизації на основі аналізу їх властивостей, призначення і технічних характеристик з урахуванням новітніх вимог)				▲	●
П6 (здійснювати діяльність із монтажу, налагодження та експлуатації промислових приладів, електрообладнання, засобів вимірювань та автоматизації, матеріалів, інструментів в процесі автоматизації виробництва)					■
П7 (досліджувати об'єкти автоматизації, визначати відповідність наявних ресурсів і методів роботи виробничим задачам та раціонально їх застосовувати)				●	▲
П8 (встановлювати поопераційний маршрут оброблювання деталей і складання виробів у процесі їх виготовлення та контроль за всіма операціями технологічної послідовності)					■
П9 (розробляти карти технологічного процесу, маршрутні і матеріальні карти, відомості оснастки та іншу технологічну документацію)					■
П10 (володіти методами документального забезпечення та опису графічного відображення систем автоматизації)				●	▲
П11 (розробляти технічні завдання та проектувати пристрої, оснастку та спеціальний інструмент)				■	
П12 (аналізувати технологічні процеси, оцінювати працездатність, стійкість систем автоматичного регулювання на підставі моделювання технологічних процесів, поліпшувати алгоритм роботи систем автоматичного регулювання)				●	▲
П13 (володіти методикою оформлення змін у технічній документації у зв'язку з коригуванням технологічних процесів і режимів виробництва)			▲	●	
П14 (брати участь у випробуваннях технологічного устаткування, в т.ч. перевірці та освоєнні спроектованих технологічних процесів і режимів виробництва)				●	▲
П15 (організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці)				●	▲

Таблиця 6

Експертні професійні профілі фахівця зі спеціальності 274 «Автомобільний транспорт» [складено автором]

Шифри та назви компетентностей	Бальна оцінка				
	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	6
П1 (використовувати програмні засоби для розробки проектно-конструкторської та технологічної документації зі створення, експлуатації, ремонту та обслуговування автотранспортних засобів)					■
П2 (розробляти та впроваджувати технологічні процеси, технологічне устаткування і технологічне оснащення, засоби автоматизації та механізації при виробництві, експлуатації, ремонті та обслуговуванні автотранспортних засобів)				●	▲
П3 (розробляти технічні завдання та технічні умови на проектування автотранспортних засобів)					■
П4 (розробляти, оформляти та впроваджувати у виробництво документацію щодо технологічних процесів виробництва, експлуатації, ремонту та обслуговування автотранспортних засобів)				●	▲

Продовження табл. 6

1	2	3	4	5	6
П5 (організовувати діяльність структурних підрозділів щодо виробництва, експлуатації, ремонту та обслуговування автотранспортних засобів)			▲		●
П6 (складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, визначати склад та площі приміщень, розраховувати завантаження устаткування та показники якості продукції)			▲		●
П7 (використовувати методи та засоби технічних вимірювань, технічні регламенти, стандарти та інші нормативні документи при технічній діагностиці автотранспортних засобів)				■	
П8 (аналізувати технологічні процеси виробництва й ремонту автотранспортних засобів)				▲	●
П9 (аналізувати техніко-економічні та експлуатаційні показники автотранспортних засобів)				▲	●

Особливо тривожною видається наявність суттєвих відхилень в експертних оцінках важливості наступних професійних компетентностей фахівців у сфері автомобілебудування зі спеціальностей:

– 133 «Галузеве машинобудування»: компетентностей «визначати техніко-економічну ефективність інженерних розробок» і «оцінювати правові, соціальні, екологічні, економічні ризики реалізації технічних рішень», які експертами-викладачами оцінені як «нейтральні», а експертами-практиками визнаються «важливими»;

– 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»: компетентності «володіти методикою оформлення змін у технічній документації у зв'язку з коригуванням технологічних процесів і режимів виробництва», яка експертами-викладачами оцінена як «нейтральна», а експертами-практиками визнається «важливою»;

– 274 «Автомобільний транспорт»: компетентностей «організовувати діяльність структурних підрозділів щодо виробництва, експлуатації, ремонту та обслуговування автотранспортних засобів» і «складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, визначати склад та площі приміщень, розраховувати завантаження устаткування та показники якості продукції», які експертами-викладачами оцінені як «нейтральні», а експертами-практиками визнаються «дуже важливими».

ВИСНОВКИ

У таких умовах впровадження дуальної форми здобуття освіти у підготовку фахівців у сфері автомобільної промисловості вбачається як перспективний і потужний інструмент гармонізації особистісних якостей та професійних компетентностей випускників закладів вищої освіти з відповідними очікуваннями роботодавців, що буде сприяти, з одного боку, підвищенню якості первісної підготовки фахівців, а, з іншого боку, – покращенню кадрового забезпечення розвитку автомобілебудівної галузі.

Список використаних джерел

1. Dmitriyev I., Shevchenko I. Problems and prospects of development of the automotive industry in Ukraine. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej*. 2017. № 20 (2017). pp. 11-23.
2. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р., № 660-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-p>
3. Шевченко І.Ю. Вітчизняний досвід впровадження дуальної

форми підготовки фахівців. *Методологічні засади розвитку сучасних систем вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції* (м. Харків, 26 квітня 2019 р.). Харків: ХНАДУ, 2019. С. 142-144.

4. Шевченко І.Ю. Обґрунтування критеріїв відбору підприємствами ЗВО для співробітництва в сфері дуальної освіти. *Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities: proceedings of II International scientific conference* (Kaunas, February 22, 2019). Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing». pp. 575-578.

5. Шевченко І.Ю. Дуальна освіта як основа кадрового забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств автомобілебудування України. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 171-185.

6. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20170928>

7. Айзенк Г. Структура личности. Москва: Ювента, 1999. 464 с.

8. Капустина А.Н. Многофакторная личностная методика Р. Кэттелла. Санкт-Петербург: Речь, 2001. 112 с.

References

1. Dmitriyev I., Shevchenko I. Problems and prospects of development of the automotive industry in Ukraine. *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej*. 2017. № 20 (2017). pp. 11-23.
2. On approval of the Concept of training the specialists in the dual form of education: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 19, 2018, No 660-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-p> (in Ukrainian)
3. Shevchenko I.Yu. National experience of the implementing the dual forms of the training of specialists. *Methodological principles of development of the modern higher education systems: proceedings of the Ukrainian scientific-methodical Internet conference* (Kharkiv, April 26, 2019). Kharkiv: KhNAHU, 2019. pp. 142-144. (in Ukrainian)
4. Shevchenko I.Yu. Justification of the criteria for the selection of HEI by the enterprises for cooperation in the field of the dual education. *Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities: proceedings of II International scientific conference* (Kaunas, February 22, 2019). Kaunas: Izdevnieciba «Baltija Publishing». P. 575-578. (in Ukrainian)
5. Shevchenko I.Yu. Dual education as a basis of the personnel provision to increase the competitiveness of automotive industry of Ukraine. *Business Inform*. 2019. № 2. pp. 171-185. (in Ukrainian)
6. On higher education: Law of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20170928> (in Ukrainian)
7. Ayzenk G. Structure of the personality. Moscow: Juventa, 1999. 464 p. (in Russian)
8. Kapustina A.N. Multifactorial personality technique by R. Cattell. Saint Petersburg: Speech, 2001. 112 p. (in Russian)

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 657

ПОТИШНЯК

Олена Миколаївна

ДИАЛЕКТИЧЕСКИЕ СТЕПЕНИ ПЛАНА БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА

DIALECTICAL DEGREES OF A SUBSYSTEM (TARGET) OF ACCOUNTING

д.е.н., доцент, в.о. ректора
Вищого навчального закладу
«Міжнародний технологічний
університет «Миколаївська
політехніка»

д.е.н., доцент, професор
кафедри, Харківський
національний технічний
університет сільського
господарства ім. Петра
Василенка

TKACHENKO Serhii Anatoliiovych – Doctor of Economics, Associate Professor, Acting Rector of the Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"»

POTYSHNIAK Olena Mykolaivna – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department, Kharkiv National Technical University of Agriculture after Petro Vasylenko

На сегодняшний день численность официальных диалектов составляет их значительное количество. Изыскателю оказывается затруднительнее нацеливаться в прогрессирующей их массе. Цель исследования - осведомить экспертов с потенциалом применения официальных диалектов в развитии счетоводства, включить их в цикл диалектических дилемм счетоводства, квалифицировать те алгоритмические диалектики, которые возможно диагностировать использование в урегулировании ансамбля счетоводных целей. Для счетоводства присуща многочисленность изложения. Данное положение трактуется следующим: потенциал диалекта секвестрирован; произвольный диалект имеет свои необеспеченности и совершенства; они генерируются с академическими, прагматичными, узнавательными задачами.

* * *

Доведено, що на сьогоднішній день, чисельність особливих офіційних діалектів становить значну (чималу) кількість, можливо близько тисячі. Досліднику виявляється проте скрутніше націлюватися (визначатися) у постійно прогресуючої їх масі (достатку). Програма публікації демонструє розвиток досі оприлюднених плодів натхнення, у яких головна спрямованість виявлялася у рекуперації невстановлених діалектів у підсистемі бухгалтерського виробничо-господарського обліку. У відмінність від даних творів у форменому дослідженні концентрується інтерес на інструментах встановленої дескрипції іджем обліково-економічних проблем. Грунтовна позиція у ньому надається трактуванню вузлових диалектичних завдань (питань) економічного обліку, етапів їх допущення. Дослідження розраховане на здобувачів вищої освіти (студіозів) негосподарських та бухгалтерсько-економічних інститутів (відомств) будь-яких конфігурацій вишколу (вчення). Розробка, думається, виявляє істотну користь для науково-педагогічних працівників (викладачів) і ад'юнктів (аспірантів), які здійснюють функціональний розвиток (зростання) підсистеми бухгалтерського виробничо-господарського рахівництва. Аргументовано, ідеал експерименту – поінформувати експертів (знавців) із потенціалом застосування офіційних діалектів у функціональному розвитку підсистеми (функції) бухгалтерського виробничо-господарського обліку, включити їх у ємний цикл диалектичних дилем (питань) підсистеми (функції) бухгалтерського виробничо-господарського обліку та кваліфікувати ті алгоритмічні диалектики, які можливо діагностувати використання у врегулюванні ансамблю обліково-економічних, аналітичних цілей. Обґрунтовано, для підсистеми (функції) бухгалтерського виробничо-господарського рахівництва, як й для іншого будь-якого вчення, властива плюральність (численність) викладу. Дане положення інтерпретується нижчепереліченим: потенціал діалекту секвестровано; довільний діалект має свої незабезпеченості, досконалість; вони генеруються з академічними, прагматичними (прикладними) і пізнавальними планами координування.

* * *

Indeed, it is proved that today the number of special official dialects is a considerable (considerable) number, perhaps about a thousand. However, it is more difficult for the researcher (researcher) to aim (to be determined) in their constantly progressing mass (abundance). The publication program demonstrates the development of hitherto unveiled fruits of inspiration, in which the main focus was on the recovery of unspecified dialects in the subsystem of accounting production and economic accounting. In contrast to these works, interest in the tools of established descriptive identification of accounting and economic problems is concentrated in the formal research. A thorough position in it is given to the interpretation of the nodal dialectical tasks (issues) of economic accounting, stages of their assumption. The study is designed for applicants for higher education (studios) of non-commercial, accounting and economic institutes (departments) of any configuration of education (teaching). The development, it seems, shows a significant benefit for scientific-pedagogical workers (teachers) and adjuncts (graduate students), who carry out the functional development (growth) of the subsystem of accounting production and economic accounting. Arguably, the ideal of the experiment is to inform experts (experts) with the potential of using official dialects in the functional development of the subsystem (function) of accounting production and economic accounting, to include them in a capacious cycle of dialectical dilemmas (issues) of the subsystem

(function) of accounting production and economic accounting and to qualify algorithmic dialectics that can diagnose the use in the regulation of an ensemble of accounting and economic, analytical purposes. It is justified that the plurality (number) of presentation is inherent in the subsystem (function) of accounting production and economic accounting, as well as for any other teaching. This provision is interpreted as follows: the potential of the dialect is sequestered; arbitrary dialect has its insecurity and perfection; they are generated with academic, pragmatic(applied)and cognitive coordination plans.

Ключевые слова: бухгалтерский учёт, диалектическая степень, проект

Ключові слова: бухгалтерський облік, діалектичний рівень, проект, ціль

Keywords: accounting, dialectical level, function, project, purpose, subsystem

ВСТУПЛЕНИЕ

Действительно, на сегодняшний день, численность особых официальных диалектов составляет значительное (немалое) количество, возможно порядка тысячи. Изыскателю (изучателю) оказывается однако затруднительнее нацеливаться (определяться) в постоянно прогрессирующей их массе(изобилии).

Программа публикации демонстрирует развитие доселе обнародованных плодов вдохновения [1-7], в которых главная направленность проявлялась в рекуперации неуставленных диалектов в подсистеме бухгалтерского производственно-хозяйственного учёта. В несходство от данных сочинений в форменном исследовании концентрируется интерес на инструментах установленной дескрипции идзм учётно-экономических проблем. Основательная позиция в нём предоставляется трактованию узловых диалектических задач (вопросов) экономического учёта, этапов их допущения.

Исследование рассчитано на соискателей высшего образования (студизов) негоциантско-хозяйственных, счетоводно-хозяйственных институтов (ведомств) любых конфигураций выучки (учения). Разработка, думается, выказывает существенную пользу для научно-педагогических сотрудников (преподавателей) и адъюнктов (аспирантов), осуществляющих функциональное развитие (рост) подсистемы бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства.

ЦЕЛЬ РАБОТЫ

Идеал эксперимента – осведомить экспертов (знакоков) с потенциалом применения официальных диалектов в функциональном развитии подсистемы (функции) бухгалтерского производственно-хозяйственного учёта, включить их в ёмкий цикл диалектических дилемм (вопросов) подсистемы (функции) бухгалтерского производственно-хозяйственного учёта и квалифицировать те алгорифмические диалектики, что возможно диагностировать использование в урегулировании ансамбля учётно-экономических, аналитических целей.

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Теоретико-методологическим базисом научной публикации выступает диалектический элемент метода, опорные положения теории функционально развитых систем стратегической координации специального назначения, инструментария счетоводства. В процессе интегрированного исследования использовались следующие методы: *абстрактно-логический* (для теоретико-методологического обобщения и формулировки дедукций); *монографический* (при анализе теоретико-

методологических мыслей функционально развитых систем стратегического регулирования специального назначения, механизма счетоводства); *плановый* (при создании диалектической схемы счетоводства).

РЕЗУЛЬТАТЫ

В доктрине (концепции) бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства существуют 3 (три) диалектических степени (ступени): исходных (основных) переписных уведомлений, ведомости (компаративнее, степень эффективных переписных исходных данных, охватывающих, вдобавок к ведомости, санкционируемой МФУ (Министерством финансов Украины), в свою очередь результативные разъяснения об амплитудах через регламентирование коэффициентов), степень корреляции указанных главных.

Пропорционально с данными степенями в подсистеме бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства требуется исследовать 2 (два) элемента официальных диалектик, что Вы можете всецело увидеть на рис. 1:

I. Диалект, через каковой определяется стандарт (тип) бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства;

II. Диалект, через каковой определяется отображение категории парадигм, перефразируя диалект, через каковой излагается универсальная парадигма аналогичных стандартов.

Сие доктрина мер и принципов бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства. По большей части, считается, что официализация диалекта бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства, предполагает собственно таковой диалект. Его дозволительно проанализировать наподобие метадиалекта согласно модальности к диалекту 1 (первого) образца. Собственно сии официальные диалектики должны быть проанализированы по образу поддиалектики целого диалекта бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства аналогично тому, будто в границах украинского диалекта располагают условной автономностью разные поддиалектики: диалект предметной отрасли учения (доктрины), сленговый, творческий и т.д.

Диалект 1 (первого) вида формируется с диалекта с целью регистрации:

I. Формулировок в других диалектических точках подсистемы (функции) бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства (D_1 , D_2 , D_3);

II. Принципов (режимов) целесообразностей промеду концепциями гетерогенных степеней (D_4);

Рис. 1. Целая диалектическая конфигурация бухгалтерского счетоводства

III. Процессов (действий) трансформации с концепций утверждений для единственной ступени (степени) к принципам (воззрениям) сторонников суждений на альтернативной степени(ступени) (D_5).

На сегодняшний день касательно исследования диалектических положений подсистемы (функции) бухгалтерского производственно-хозяйственного учёта имеет все основания очередное состояние вещей – в современных библиографических источниках дефицит всяких трудов, предназначенных планомерному и несколько фундаментальному анализу трудностей создания диалекта (D_6). Относительно исследования диалекта 1 (первого) вида, так трудность подготовки процессного диалекта D_5 проявилась разгаданной в наибольшей степени глубоко. Для этой цели плана выступают продуктивными (действенными) неодинаковые алгоритмические диалектики с целью определения комплекса хозяйственных (экономических) дилемм. Наряду с этим трудности исполнения стандартных диалектик 1 (первого) вида (D_1 , D_2 , D_3 , D_4) пребывают целиком и полностью не освидетельствованными.

Некоторый из планов формулирования официального метадиалекта подсистемы (функции) бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства (D_6) очевидно заключается в установлении его правильности, демонстрирующей собой слаженную цифру

(F , P_1 , P_2 , S , V_1 , V_2), где:

I. F - есть команда, фиксирующая обозначения (контактные и фасеточные) 1-го вида в обозначения (контактные и фасеточные) n -го вида;

II. P_1 - есть дискретная система принципов (основ) композиции фасеточных обозначений 1-го вида из контактных;

III. P_2 - есть дискретная система принципов (основ) композиции фасеточных обозначений n -го вида из целесообразных контактных обозначений;

IV. V_1 - это тезаурус – 1, вернее дискретная система контактных обозначений 1-го вида;

V. V_2 - это тезаурус – 2, вернее дискретная (раздельная) конструкция контактных обозначений n -го вида.

Трактование в особом значении основывается на композиции парадигм для теоретических концепций (идей) формальной логики и математики, где:

I. F - принципы целесообразностей, формулирующие отдельной формуле из значений 1-го вида единственное либо целый ряд обозначений, целей n -го вида;

II. P_1 - принципы (основы) композиции для отображений XY ;

III. P_2 - принципы (идеология) композиции конфигураций цели;

IV. S - исходное обозначение;

V. V_1 - тезаурус первоначальных обозначений для отображений XY ;

VI. V_2 - тезаурус значений конфигураций (архитектур) доминанты.

Данный официальный метадialeкт при качественном опытным истолковании судя по всему убедителен для изложения подсистемы бухгалтерского учёта.

Опираясь на комфорт применения официального диалекта бухгалтерского производственно-хозяйственного учёта в действии, надлежит распознавать его символические, системные, стандартные, хозяйственные концепции (понятия).

Указанные данные 4 (четыре) концепции обязаны быть сходны промежду собою. Конечные 3 (три) индикации, в отличие от стандартного вызываются направленностью официального диалекта сообразно на служащего бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства, программиста либо математика. Данная нацеленность, предположим, в счетоводном воззрении проявляется в массовом употреблении обычных и рациональных для счетовода диалектических инструментов и, таким образом, в форсировании официального диалекта к общепринятому диалекту счетовода. Символическая и предопределяемая концепции (доктрины), к примеру, вероятно соответствуют. Отличительная особенность промежду данными 2 (двумя) концепциями равноценна имитационному, процессному отображению (реляции).

ВЫВОДЫ

Для бухгалтерского производственно-хозяйственного счетоводства, как и для прочего всякого учения, присуща (свойственна) плюральность (многочисленность) изложения. Данное положение интерпретируется нижеперечисленным: потенциал диалекта секвестрирован; произвольный диалект имеет свои необеспеченности и совершенства; они генерируются с академическими, прагматичными (прикладными) и узнавательными планами.

Список использованных источников

1. Ткаченко С. А., Потышняк О. М. Майбутня еволюція доктрини бухгалтерського обліку. Економіка. Фінанси.

Право. 2018. № 8/1. С. 4-6.

2. Ткаченко С.А., Потышняк О.М. Декриптізація функціонального розвитку катагенезу системи (теорії) обліково-економічного забезпечення. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 8/2. С. 7-9.

3. Ткаченко С.А., Потышняк О.М. Формування багатовимірного бухгалтерського обліку. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 9. С. 4-6.

4. Ткаченко С.А., Потышняк О.М. Координаційні підходи функціонально перспективної системи (теорії) обліково-економічного забезпечення. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 9/1. С. 13-15.

5. Ткаченко С. А., Потышняк О. М. Ключова перебудова якісного бухгалтерського обліку. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 9/2. С. 22-24.

6. Ткаченко С. А., Потышняк О. М. Функціонально розвинуте виробництво аналітичних і обліково-економічних інформаційних емпірик (даних). Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 4. С. 18-21.

7. Ткаченко С. А., Потышняк Е. Н. Алгоритмізація рішень проблем бухгалтерського учёта. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 5/1. С. 6-8.

References

1. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. The future evolution of the doctrine of accounting. Economics. Finances. Law. 2018. № 8/1. pp. 4-6. (in Ukrainian).

2. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. Dekryptatsiya katagenesis functional development system (theory) accounting and economic security. Economics. Finances. Law. 2018. № 8/2. pp. 7-9. (in Ukrainian).

3. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. Formation of the multidimensional accounting. Economics. Finances. Law. 2018. № 9. pp. 4-6. (in Ukrainian).

4. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. Coordination promising approaches functional system (theory) accounting and economic security. Economics. Finances. Law. 2018. № 9/1. pp. 13-15. (in Ukrainian).

5. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. The key qualitative alteration of accounting. Economics. Finances. Law. 2018. № 9/2. pp. 22-24. (in Ukrainian).

6. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. The production of analytical and accounting and economic information empirics (data) is functionally developed. Economics. Finances. Law. 2019. № 4. pp. 18-21. (in Ukrainian).

7. Tkachenko S.A., Potyshniak O.M. Algorithmic solutions of function (mission) accounting. Economics. Finances. Law. 2019. № 5/1. pp. 6-8. (in Russian).

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку – це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?**1. Значна (!) економія коштів на ведення бухобліку:**

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру;**
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції – це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.**4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.**

І нарешті – з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно – це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua